

საბჭოთა საინჟინერო-საპროექტო

12 აპრილი
ხუთშაბათი
N11 (2056)
2007 წელი

ბაზეთი ბაზოლის
თვამი ორჯიარ

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გაზეთი გამოდის 1927 წლიდან ფასი 30 თეთრი

აღდგომა მუსროვანის ბაზაზე

8 აპრილს მუსროვანის ბაზაზე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 600-მდე სტუდენტს, რომლებიც 31 მარტს სარეზერვო სამსახურში გაიწვიეს, უნივერსიტეტის რექტორმა გიორგი ხუბუამ, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელმა გულნაზი გალდავამ, სენატის სპიკერმა კახაბერ ლორიამ და სტუდენტური თვითმმართველობის წარმომადგენლებმა აღდგომა მიულოცეს და პასუხი და ნითელი კვრცხები დაურიგეს.

მ-4 გვირგვინი

ანონსი
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდადისა და უნეტარისი ილია II-ის სააღდგომო აპისტოლა

1A-7-8 AA.
სრუ დისარტან-ტაბი უნდა დაისაჯონ

ინტერვიუ გერმანიაში მოღვაწე ქართველ მეცნიერთან ბეჟან ქანკვეტაძესთან

1A-6, 9 AA.
პერსიები ქართველთა ეთნოგენეზის შესახებ

1A-3 AA.
ჩვენ არ გვინდა რევოლუცია, მკაფრი აქცენტები კი უნდა დავსვათ

1A-11 AA.
რას წარენ ვაღვა ნუსუბიქა და მისი თანამებრძოლები უპრნალვი „ქართველი სტუდენტები“?

ინტერვიუ თამარ ნუსუბიძესთან

1A-9 AA.

მოსკოვმა დაიხია უკან თუ შევარდნაქემ?

14 აპრილი ქართული ენის დღეა

1978 წლის 14 აპრილი კომუნისტურ ეპოქაში საქართველოს რევოლუციური სულის პირველი გამარჯვების პრეცედენტი. მისი მონაპოვარი საკუთარი სახელმწიფო ენის შენარჩუნება გახდა. ამ დღეს სტუდენტმა ახალგაზრდობამ აჩვენა, რომ საქართველოს ყველა ეპოქაში აქვს ძალა, დაიცვას საკუთარი ღირსება და აღიდგინოს წართმეული ფასეულობები. სწორედ ამიტომ, 14 აპრილი იქცა იმ თარიღად, რომლის მნიშვნელობის დეკლარაცია არანაირ ეპოქაში არ მოხდება. დამთრგუნველი კომუნისტური რეჟიმის დუმილის გარღვევიდან 39 წლისთავზე, საქართველოში 14 აპრილს – „დედა ენის“ დღეს, საზოგადოების ყველა თაობა ერთნაირი ხალისით და სხვადასხვა შემართებით აღნიშნავს. ამ თარიღთან დაკავშირებით, დეტალების შესწავლა ვთხოვეთ მაშინდელი სტუდენტური მოძრაობისა და 14 აპრილის მანიფესტაციის ერთერთ ორგანიზატორს, ამჟამად, განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის საპარლამენტო კომიტეტის თავმჯდომარე ნოდარ ბრიგადაშვილს:

სათუნა სატიანაშვილი

– 1978 წლის 14 აპრილი არ დაწყებულა და არ შემდგარა ზუსტად ამ დღეს. ეს თარიღი იყო დამაგვირგინებელი დღე იმ სტუდენტური მოძრაობისა, რომელიც უფრო ადრე დაიწყო და, საბედნიეროდ, 14 აპრილს ქართველი ხალხის გამარჯვებით დასრულდა.

– საინტერესოა, რა ხდებოდა მაშინდელ საქართველოს სახელმწიფო ენის გაუქმების შესახებ განწყობილება საზოგადოებრივი მლელვარების დაწყებამდე გაცილებით ადრე გახდა ცნობილი?
– მარტის თვეში მაშინდელი კომპარტიის მთავარ განუთ „კომუნისტში“ გამოქვეყნდა 1936 წელს მიღებული საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის

ტექსტი და კრემლის ახალი გადაწყვეტილება, ამ კონსტიტუციის 75-ე მუხლის შეცვლის შესახებ, რის საფუძველზეც უქმდებოდა საქართველოს სახელმწიფო ენა. ახალი მუხლის მიხედვით, კონსტიტუციაში უნდა ჩანერილიყო, რომ საბჭოთა რესპუბლიკებში სახელმწიფო ენა ხდებოდა რუსული, ხოლო სახელმწიფო ქართული ენის ხმარებას უზრუნველყოფდა მხოლოდ წარმოება-დაწესებულებებში. ქართული ენისთვის სახელმწიფო სტატუსის წართმევის პარალელურად, საბჭოთა ხელმძღვანელობა „აღდსულოვან პირობას“ იძლეოდა, რომ საქართველოში ქართულ ენაზე საუბრის შემთხვევაში არავინ დაისჯებოდა. ამით, ფაქტობრივად, წერტილი ესმებოდა მე-19 საუკუნეში დაწყებულ შვარამულ პოლიტიკას, რომელიც ქართული ენის ოფიციალურად განდევნას ითვალისწინებდა.

გაგიკვირდებათ, მაგრამ უნდა გითხრათ, რომ „კომუნისტში“ ცვლილების ტექსტის გამოქვეყნებიდან, რასაც წესით საზოგადოება ყალყე უნდა დაეყენებინა, რამდენიმე დღემ ისე ჩაიარა, რომ საპროტესტო ნოტა არავის დასცდენია.

– ამის მიზეზი, შესაძლოა, კომუნისტური რეჟიმისთვის დამახასიათებელი შიშის სინდრომი ყოფილიყო. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საფიქრებელია, რომ საზოგადოება არ კითხულობდა „კომუნისტს“, რომელიც იმ დროისთვის წამყვანი გაზეთი იყო საბჭოთა საქართველოში.

– გაზეთ „კომუნისტს“ კითხულობდნენ, მაგრამ არ კითხულობდნენ კონსტიტუციას. „კომუნისტისა“ და კიდევ რამდენიმე გაზეთის გარდა, რომელთა გამოწერა-წაკითხვა სავალდებულო იყო, ალტერნატივა არ არსებობდა, მაგრამ პოლიტიკურ ტექსტებს მაშინ დიდად არავინ ეტანებოდა.

– ყოველ შემთხვევაში, ქართული ენის გადარჩენა პირდაპირ კავშირშია მაშინდელ ახალგაზრდა თაობასა და განსაკუთრებით უნივერსიტეტის სტუდენტობასთან, რომლის ძალისხმევითაც საბჭოთა ხელმძღვანელობამ უპრეცედენტო ლიბალიზა გამოიჩინა. საინტერესოა, ვინ აღმოაჩინა, გაახმაურა და სტუდენტებამდე მოიტანა ეს ცვლილება?

მ-3 გვირგვინი

ნატოს კარი ღიაა საქართველოსთვის

2007 წლის 4 აპრილს ნატოს და-
არსების 58 წლის აღსანიშნავად მოძ-
რობა „საქართველოს პატრიოტთა ერ-
თობა“ ივანე ჯავახიშვილის სახელო-
ბის თბილისის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტში მხარდასაჭერი ღონისძიება მო-
ახყო. აქვე გაიმართა მოძრაობის ყოველ-
თვიური ჟურნალის – „ნატო+“-სა და
ვებ-გვერდის www.ugp.ge-ს პრეზენ-
ტაცია.

ღონისძიება მიეძღვნა ისეთ მნიშ-
ნელოვან თემებს, როგორცაა ნატო-
საქართველოს ურთიერთობის განვი-
თარება, ჩრდილოატლანტიკური ხელ-
შეკრულების ორგანიზაციაში განვი-
თარების პრიორიტეტები, სტუდენტებისა
და, ზოგადად, ახალგაზრდობის რო-
ლი ინტეგრაციის პროცესში.

ორგანიზაცია „საქართველოს პატ-
რიოტთა ერთობა“ სხვადასხვა უმაღ-
ლეს სახანაველებს და ახალგაზრდულ
კავშირებს სთავაზობს ურთიერთთანამ-
შრომლობის საფუძველზე შეიქმნას მე-
მორანდუმი, სადაც დაფიქსირდება ნა-
ტოში განვირინების დაქარების ერ-
თსულუოვანი მხარდაჭერა.

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრუ-
ლების ორგანიზაცია (ნატო) 1949 წლის
4 აპრილს 10 ევროპული და 2 ჩრდი-
ლოამერიკული ქვეყნის მიერ დაფუძ-
ნდა. დამფუძნებელი ქვეყნების მთავარი
მიზანი იყო, წინ აღდგომოდნენ საბ-
ჭოთა კავშირის გავლენის გავრცელ-
ვას.

ბას ევროპის კონტინენტზე. ხელშე-
რულების ხელმოწერით წევრებმა ვალ-
დებულება აიღეს, დაეცვათ საკუთარი
თავისუფლება და უსაფრთხოება ერ-
თობლივად, როგორც პოლიტიკური, ისე
სამხედრო საშუალებებით.

ნატოს ძირითადი პრინციპების თა-
ნახმად: ალიანსი იცავს წევრი ქვეყნების
უსაფრთხოებას და თავისუფლებას, იგი
არის დემოკრატიის, პირადი თავისუფ-
ლებისა და კანონის უზენაესობის დამ-
ცველი, მის ძირითად სამოქმედო პრინ-
ციპს წარმოადგენს კოლექტიური თავ-
დაცვა, რომლის მიხედვითაც შეიარა-
ღებული თავდასხმა ალიანსის თუნდაც
ერთ წევრ სახელმწიფოზე განხილდება,
როგორც თავდასხმა ყველა მოკავში-
რეზე.

ნატო არის სამთავრობოთამორო-
სი ორგანიზაცია, რომლის შიგნითაც
წევრი ქვეყნები ინარჩუნებენ საკუთარ
სუვერენიტეტსა და დამოუკიდებლ-
ობას. ალიანსი რჩება ღია და ახალი წე-
ვრებისათვის. ეს უნდა იყვნენ ქვეყნები,
რომლებსაც აქვთ ნება და სურვილი,
წვლილი შეიტანონ ევროატლანტიკურ
არიელის უსაფრთხოებაში, რომ-
ლებიც იზიარებენ ევროატლანტიკურ ფა-
სულულებს და რომელთა მიღებასაც
წევრი სახელმწიფოები ერთხმად უჭე-
რენ მხარს.

თსუ-ს საზოგადოებასთან
ურთიერთობის სამსახური

ეპროკავშირი და ქართული მეცნიერება

ალექსანდრე დიდებულიძე: „ჩვენი მიზანია, საქართველო გახდეს ცოდნის ექსპორტიორი ქვეყანა“

ირმა რუსაძე

2007 წლის 28-30 მარტს ივანე ჯავა-
ხიშვილის სახელობის თბილისის სახელ-
მწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა სემინა-
რი, რომელიც სამხრეთ კავკასიის და
ევროკავშირის ქვეყნებს შორის სამეცნი-
ერო თანამშრომლობის სამომავლო გეგ-
მებს მიეძღვნა. სემინარზე ქართულ მხა-
რეს წარმოადგენდნენ განათლებისა და
მეცნიერების სამინისტროს, ივანე ჯავა-
ხიშვილის სახელობის თბილისის სახელ-
მწიფო უნივერსიტეტისა და კონკურსში
გამარჯვებული რამდენიმე სამეცნიერო-
კვლევითი ინსტიტუტის წარმომადგენლები.

სამხრეთ-კავკასიის ქვეყნების უმაღ-
ლესი სკოლების ამბიცია – ჩამოყალიბდნენ
სამეცნიერო-კვლევითი უნივერსიტეტებად,
კარგად გამოჩნდა იმ პროექტებში, რომ-
ლებიც 2005 წელს ევროკავშირისა და
INTAS-ის ხელშეწყობითა და დაფინან-
სებით განხორციელდა.

17 გამარჯვებულ პროექტიდან 12
პროექტში 60 ქართველი მეცნიერი მო-
წოდებულია, ხოლო სამი გამარჯვებუ-
ლი პროექტი თსუ-დან იყო. სამუშაო
პროექტში გადამყვანი, რომელიც სამხრეთკავ-
კასიის ქვეყნებში ჩატარებულიყო ერ-
თობლივი კონკურსი, გამოყოფილიყო თან-
ხები სამეცნიერო კვლევების განსაზო-
რებლად. რაც ყველაზე მნიშვნელო-
ვანია, კონკურსი უნდა ჩატარებულიყო
მეცნიერების იმ მიმართულებებზე, რა-
საც მონაწილე მხარეები (საქართველო,
სომხეთი, აზერბაიჯანი) ჩათვლიდნენ პრი-
ორიტეტულად და საერთო პრობლე-
მად. შესაბამისად, შეირჩა რამდენიმე
მნიშვნელოვანი საკითხი: გარემოს დაც-
ვა, ბუნებრივი რესურსების ეფექტური
გამოყენება, მათემატიკისა და ასტრო-
ნომიის თანამედროვე პრობლემები, ეკო-
ნომიკური განვითარება, მეცნიერება, ტექ-
ნოლოგიები და ინოვაციური პოლიტიკა.

საქართველო ამ პროექტების და-
ფინანსებაში 150 000 ევრო გამოყო, მაგ-
რამ ქართული მხარე ყველა პროექტში
ძირითადი გრანტის მიმღებად გვევ-
ლინებოდა.

სემინარის მნიშვნელობაზე კომენტა-
რი ვთხოვეთ საქართველოს განათლე-
ობისა და მეცნიერების მინისტრის მოად-
გილეს **სანდრო დიდებულიძეს**:

10 აპრილს თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულ-
ტეტის ადმინისტრაციის დირექტორის მიმარ-
თულების ირანისტიკის განყოფილებაზე
გაიმართა ტრადიციული სტუდენტური
კონფერენცია, რომელშიც მონაწილეობ-
დნენ საქართველოს უმაღლესი სასწავ-
ლებლების ირანისტიკის განყოფილების
სტუდენტები, მაგისტრანტები და დოქ-
ტორანტები.

კონფერენციის გახსნას დაესწრო
თსუ რექტორი, პროფესორი გიორგი
ხუბუა, ირანის ისლამური რესპუბლიკის
ელჩი საქართველოში, მისი აღმატებუ-
ლება, ბატონი მოვთაბა დამირჩილუ,
საულო კულტურის ატაშე, ბატონი ზა-
ბილა ნადერი.

კონფერენციის დაწყებამდე გაიმარ-
თა საქმიანი შეხვედრა უნივერსიტეტის
რექტორსა და ირანის ელჩს შორის.
ალიანსი ირანის საელჩოსა და თბილი-
სის სახელმწიფო უნივერსიტეტს შორის
არსებული ნაყოფიერი თანამშრომლო-
ბა და გამოიქვეყნა მოსაზრებები მომავ-
ალი ურთიერთობის შესახებ.

უახლოეს გეგმებზე საუბრისას ბ-
ნმა დამირჩილუმ აღნიშნა, რომ მალე
თსუ-ს ეწვევიან ირანელი პროფესორე-
ბი, რომლებიც ირანისტიკის განყოფი-
ლების სტუდენტებისათვის გამართვენ
სპარსული ენის ინტენსიურ კურსებს,
ხოლო პროფესორებისათვის – ხანმოკ-
ლე ტრენინგს. კვლავ გაგრძელდება ქარ-
თული სტუდენტების გაგზავნა ირანის
უმაღლეს სასწავლებლებში მოკლევადი-
ან სტაჟირებაზე.

თსუ რექტორმა მადლობა გადაუ-
ხადა სტუმრებს თანამშრომლობისათ-
ვის და აღნიშნა ამ თანამშრომლობის
გაღრმავების აუცილებლობის შესახებ.
პროფესორმა გიორგი ხუბუამ ხაზი გა-
უსვა ქართული მხარის დაინტერესებას
უფრო გრძელვადიანი პროექტებისა და

– ბატონო სანდრო, ამ პროექტე-
რის განხორციელება შეიძლება თუ არა
ჩართვას მეცნიერების კომერციალი-
ზაციის ხელშეწყობად სამხრეთ კავკასი-
ის ქვეყნებისათვის?

– ამ პროექტში დაფინანსებული მი-
მართულებების უმეტესობა ფუნდამენ-
ტური მეცნიერებებია. ფუნდამენტური მეც-
ნიერება, ცხადია, პირველ რიგში, უნდა
მუშაობდეს საუნივერსიტეტო განათლე-
ბის ასამაღლებლად, იმიტომ, რომ საუ-
ნივერსიტეტო განათლება მყარი სამეც-
ნიერო საფუძველის გარეშე წარმოუდ-
გენელია. მყარი სამეცნიერო ბაზა მიმ-
ზიდველ გარემოს შექმნის უცხოელი სტუ-
დენტებისათვის. ამ მხრივ თსუ-ს საკმა-
ოდ კარგი შედეგები აქვს, მაგრამ ჩვენი
მიზანია, საქართველო გახდეს ცოდნის
ექსპორტიორი ქვეყანა. დღეისათვის ჩვენ-
თან სწავლობს 1600 უცხოელი სტუდენ-
ტი, ხოლო საზღვარგარეთ სწავლობს
ჩვენი 6000 სტუდენტი. შეიძლება ითქ-
ვას, მთელ მსოფლიოში მიმდინარეობს
ბრძოლა უცხოელი სტუდენტებისათვის.
ამ მხრივ დიდი წარმატებები აქვს ინგ-
ლისურენოვან ქვეყნებს. მობილობის გაზ-
რდა, სასწავლო პროგრამების პარამო-
ნიზაცია გვაახლოებს ბოლონის პრო-
ცესის მოთხოვნებთან, მაგრამ იმისათ-
ვის, რომ ეფექტური ნაბიჯებით ვიარ-
ოთ, აუცილებელია სამეცნიერო კვლე-
ვების უფრო მაღალ დონეზე აყვანა. ამი-
ტომ ასეთი ტიპის პროექტებში მონაწი-
ლეობა მნიშვნელოვნად ზრდის ჩვენი
ქვეყნის პერსპექტივებს ევროკავშირითა-
ნებში გაწევრიანების მიმართულებით.

რაც შეეხება კომერციალიზაციას, ფუნ-
დამენტური მეცნიერებები საქართველოში
საკმაოდ კარგად არის განვითარებული
და ეს პოტენციური არავითარ შემთხვე-
ვაში არ უნდა დაგვარგოთ. კონკურსმა,
რომელიც ეროვნულ სამეცნიერო ფონ-
დამ ჩაატარა, გვიჩვენა ევროპის დიდი
დანიშნულების ჩვენი ქვეყნის სამეცნი-
ერო პოტენციალის შემდგომი გაზრდისა-
კენ. შემდეგი ეტაპი არის გამოყენებითი
მეცნიერების ხელშეწყობა და სამეცნი-
ერო პროდუქტის მიყვანა წარმოებაში.
თუ საქართველოს მეცნიერება სახელმ-
წიფოს განვითარებაში 50%-ით, საჭი-
როა, საერთაშორისო თანამშრომლო-
ბამ ასეთივე წვლილი შეიტანოს მეცნი-
ერების განვითარებაში. მეცნიერებამ უნ-

და განავითაროს ეკონომიკა, რომ შემ-
დეგ ეკონომიკამ ხელი შეუწყოს სამეც-
ნიერო პოტენციალის სრულ გამოვლე-
ვას.

– როგორ შეავსებდით ევროკავ-
შირის სტრუქტურის – ახალი დამოუკი-
დებელი სახელმწიფოების მეცნიერებთან
თანამშრომლობის საერთაშორისო ასო-
ციაციის (INTAS) – როლს ასეთი პრო-
ექტის განხორციელებაში და როგორ
წარმოგიდგენიათ სამხრეთკავკასიის
ქვეყნების მეცნიერთა შემდგომი განვი-
თარება?

– როგორც ვიცით, INTAS-მა გაას-
რულა თავისი ხელშეწყობილი ფუნქცია ევ-
როკავშირისა და სამხრეთკავკასიის
ქვეყნებს შორის. ამ ორგანიზაციამ პრაქ-
ტიკულად ჩვენს მეცნიერებს საშუალება
მისცა, ემუშავათ ნამყვანი ქვეყნების მეც-
ნიერთან. აქამდე დაფინანსება საერ-
თაშორისო ხასიათისა იყო. მომავალი
2-3 წლის განმავლობაში ჩვენ უნდა გა-
დავეყნოთ თანაბარფულეობიან პარტნი-
ორობაზე ევროპის სამეცნიერო სივრ-
ცესთან.

2007 წლის იანვრიდან დაიწყო მე-7
ჩარჩო პროგრამა, რომელიც 7 წელი
გაგრძელდება. ამ ეტაპზე INTAS-მა აღარ
მიიღო დაფინანსება ევროკავშირისგან ანუ
ხელშეწყობილი ფუნქცია ამჟამად უნდა
იკისროს საგარეო დონაზე ორგანი-
ზაციებმა, როგორცაა მაგალითად
CNRS, შვეიცარიის სამეცნიერო ფონ-
დამ, ევროპის სამეცნიერო ფონდამ, ფრა-
უნ პოფერის საზოგადოებამ, მათს პლანის
საზოგადოებამ და ა.შ. მათ შიგნით
ურთიერთობა აქვთ კერძო კომპანიებ-
თან, წარმოებებთან. აღნიშნულ სემი-
ნარს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა იმი-
ტომ, რომ შეიძლება ჩამოთვლილი კონ-
სორციუმებიდან რამდენიმე მოწვეული
იყო დასვნიტი სემინარზე და მათ ფაქ-
ტობრივად შეაფასეს როგორც ევრო-
კავშირის წევრი ქვეყნების, ისე სამხ-
რეთკავკასიის ქვეყნების სამეცნიერო პო-
ტენციალი. სემინარზე აგრეთვე წარმო-
ადგინეს მსხვილი პროექტი, რომელიც
ხელს შეუწყობს ახალი საინფორმაციო-
საკომუნიკაციო ქსელის შექმნას. ეს პრო-
ექტი სამომავლო თანამშრომლობის
საწყის ეტაპია, რომელიც უზრუნველყოფს
ინფორმაციის გაცვლას მონაწილე ქვე-
ყნებს შორის.

რა პიხით განმოდირი- რებული საკვების უსახეა?

18 აპრილს საგანმანათლებლო
კვლევითი ცენტრი „გარემო და ჯან-
მრთელობა“ სემინარს ატარებს.

საგანმანათლებლო კვლევითი ცენ-
ტრი „გარემო და ჯანმრთელობა“ 2005
წელს დაფუძნდა. ცენტრის წევრების
უმრავლესობას თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის თანამშრომლები
წარმოადგენენ. ორგანიზაციის ძირი-
თადი მიზანია, ხელი შეუწყოს საგან-
მანათლებლო და კვლევითი საქმიან-
ობის წარმართვას ჯანსაღი ეკოლო-
გიური გარემოს დაცვისა და მეცნი-
ერების ბიო-სამედიცინო დარგების გან-
ვითარების მიზნით. როგორც ამ ცენ-
ტრის წევრები: უნივერსიტეტის ასის-
ტენტ-პროფესორები ელენე ჩერქეზია,
თამარ აბსანიძე და მარია გაგუა აცხა-
დებენ, კვლევითი ცენტრი მიზანმი-
მართულია საგანმანათლებლო საქმი-
ანობისაკენ. მათი მიზანია, საზოგა-
დოებას პოპულარული ენით მიანო-
დონ ბიო-სამედიცინო ტექნოლოგი-
ებთან დაკავშირებული პრობლემური
ინფორმაციები. ამასთან დაკავშირე-
ბით შეიქმნა საინფორმაციო ბუკლე-
ტი – „რა ვიცით გენმოდირიერებუ-
ლი საკვების შესახებ“. მასში განხი-
ლულია ამ პროდუქტების როგორც და-
დებითი, ისე უარყოფითი თვისებები.

„ჩვენი მიზანია, საქართველო გა-
მოცხადდეს დასურულ ზონად გენ-
მოდირიერებულ საკვების შემოტა-
ნის მიმართ. ეს ინიციატივა გარემოს
დაცვის და სოფლის მეურნეობის კო-
მიტეტის ერთობლივ სხდომაზეც გა-
ნიხილეს, ვინაიდან არსებობს იმის სა-
შისროება, რომ ასეთი პროდუქტი სა-
ქართველოში დიდი რაოდენობით შე-
მოვიდეს. 18 აპრილს გვეგმავე ჩავა-
ტარეთ სემინარი, სადაც მონაწილე-
ობას მიიღებენ სხვადასხვა საერთა-
შორისო ორგანიზაციები. ეს ბუკლე-
ტიც ამ კონფერენციისთვის შეიქმნა“,
– აცხადებენ კვლევითი ცენტრის წე-
ვრები.

„გარემო და ჯანმრთელობის“
სტრატეგიული გეგმა ითვალისწინებს
ფუნდამენტური ბიო-სამედიცინო და
ეკოლოგიური კვლევების ხელშეწყობას,
საზოგადოებაში ეკოლოგიური ცნო-
ბიერების ამაღლებას, ეკოლოგიური
გარემოს დაბინძურების ხარისხის გათ-
ვალისწინებით საზოგადოებრივი ჯან-
დაცვის პროგრამების შემუშავებასა
და მათ განხორციელებას.

ცენტრთან თანამშრომლობენ ორ-
განიზაციის საპატიო წევრები, პრო-
ფესორები: გრიგოლ თუმანიშვილი და
დიანა ძიძიური. ახალგაზრდა მეცნი-
ერები აქტიურად მონაწილეობენ გენ-
მოდირიერებულ საზოგადოებრივი თა-
ობაზე საქართველოში საპარლამენტო
დონეზე გამართულ დებატებში, გეგ-
მავენ ტრენინგებში, სემინარებში, კონ-
ფერენციების ჩატარებას გარემოს
დაცვასა და მასთან დაკავშირებულ
ბიო-სამედიცინო პრობლემებზე. ცენ-
ტრის წევრების განცხადებით, ასევე
ჩამოყალიბდება რეგიონალური საინ-
ფორმაციო ცენტრები, რათა ამ პრობ-
ლემური საკითხების განხილვაში სა-
ზოგადოების მონაწილეობა გაიზარ-
დოს.

მალე თსუ-ს ირანელი პროფესორები ეწვევიან

ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამე-
ბის მიმართ. რექტორმა ირანის ელჩს
გააცნო უნივერსიტეტის შესაძლებლო-
ბანი ამ მიმართულებით არა მარტო
ირანისტიკის, არამედ სხვა სფეროებში.
რექტორის აზრით, ირანელი სტუდენ-
ტებისთვის მიზნადგელი იქნება თსუ-ში
უკვე მოქმედ საერთაშორისო სამაგის-
ტრო პროგრამებში მონაწილეობა, ამას-
თან, უნივერსიტეტი მიესალმება ირა-
ნის მხარის მონაწილეობას ერთობლივი
სამაგისტრო პროგრამებისა და საერ-
თაშორისო თემატური სამეცნიერო კონ-
ფერენციების ორგანიზებაში.

ბნმა დამირჩილუმ მადლობა მოახ-
სენა უნივერსიტეტის რექტორს საინ-
ტერესო წინადადებისათვის და აღუთ-
ქვა, რომ მიღებულ ინფორმაციას აუცი-
ლებლად გადასცემს ირანის ისლამური
რესპუბლიკის სასწავლო და სამეცნი-
ერო ცენტრებსა და დაინტერესებულ ორ-
განიზაციებს. ელჩმა გამოთქვა იმედი,
რომ თანამშრომლობა საელჩოსა და
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს
შორის კვლავაც გაგრძელდება.

ამ შეხვედრის შემდეგ გაიხსნა სტუ-
დენტური კონფერენცია, რომელშიც ქარ-
თული სტუდენტებთან ერთად ოთხი
ერაყელი დოქტორანტიც მონაწილეობ-
და. მოხსენებები ტრადიციულად სპარ-
სულ ენაზე იყო მომზადებული. მოხსე-
ნება რამდენიმე პრიტეროში ფასდ-
ებოდა, რომელთაგან ერთ-ერთი პრე-
ზენტაცია იყო. სამეცნიერო კონფერენ-
ციის ძირითად თემას XX საუკუნის
სპარსული ლიტერატურის ნიმუშების
ქართული თარგმანები წარმოადგენდა.
საუკეთესო მოხსენებისთვის ირანის ის-
ლამური რესპუბლიკის საელჩოს ფულა-
დი ჯილდოები ჰქონდა დასესხებული.

მოსკოვსა და იხია უკან თუ შავარდნაძემ?

14 აპრილი ქართული ენის დღეა

პირველი გვარდიანა

— ტექსტი სტუდენტებს არ აღმოუჩენიათ და, შესაბამისად, პირველი განგაშიც ჩვენგან არ ამტყდარა. პირველი ცნობა, გაგვირდებოდა და, პარტიის ცენტრალური კომიტეტიდან წამოვიდა. ელუარდ შევარდნაძემ პარტიის ცენტრში დაიბარა საზოგადოებისთვის ცნობილი პირები, უმაღლესი სასწავლებლების რექტორები, პარტიული აქტივი და ამ მუხლის ცვლილების შესახებ პირველი თათბირი გამართა. პარტიულ მოღვაწეთა ერთი ნაწილი ცვლილებას „აღფრთოვანების ყბულით“ შეხვდა. სტენოგრაფიული ჩანაწერი არსებობს და პარტიის ცენტრში ერთადერთი ადამიანი, ვინც ვაუკაცურად გამოვიდა და მიუღის აქტივის ეს დოკუმენტი თავზე გადაახია, ავაცი ბაქრაძე იყო. ამ სხდომის შემდეგ კონსტიტუციის 75-ე მუხლის შეცვლის შესახებ ჩვენთვისაც გახდა ცნობილი. უნივერსიტეტის ენობა მოვიდა მაშინდელი მეთოხე კურსის სტუდენტი ნუგზარ ლუაფა და ამის თაობაზე გვაცნობდა. ნავედით, მოგვხვნივთ ვაგეთი, ალგოვითი, ავედით უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის მე-3 სათაურის და ფანჯრის რაფაზე მე, ნუგზარ ლუაფა, ვასილ მალაფორიძემ, თამაზ ხარაიშვილმა და პაატა ვეშაბიძემ ცენტრალური კომიტეტისა და მისი ხელმძღვანელის ელუარდ შევარდნაძის სახელზე საპროტესტო მიმართვა დაწერეთ. ტექსტში ვამბობდით,

რომ ერთ საბჭოთა ახალგაზრდები, ენის ნარტივას ვერაფრით ვერ შევცვლეთ და ყველანი იგივე საშუალებით გავილაშქრებთ ამ ბარბაროსული აქტის წინააღმდეგ. უნივერსიტეტში ტალღა მას შემდეგ აგორდა, რაც ჩვენ ამ ტექსტზე ხელმოწერების შეგროვება დაიწყო. უნივერსიტეტში არსებული ატმოსფეროს ფონზე, სადაც იმ დროისთვის 12 ათასამდე სტუდენტი სწავლობდა, ხელი მხოლოდ 473-მა კაცმა მოგვიწერა, რამაც პარტიული ხელმძღვანელობა გააკოვანა. ეს რაოდენობა ბევრი ჩანდა, რადგან, როგორც წესი, ამგვარი შინაარსის ტექსტებს ხელს არავინ აწერდა.

— ალაბო, მსგავსი ტექსტები არც იწერებოდა და გაოგნებაც ამიტომ გამოიწვია...

— არ იწერებოდა, მაგრამ შიგადაშინე ჩვენ ვერცხვდებოდა პროკლამაციებს, ასევე ზვიად გამსახურდიას ჟურნალს: „ოქროსი საწმისი“, „საქართველოს მოამბეს“ და მას არავინ გვართმევდა უნივერსიტეტიდან გარიცხვის შიში. მართლაც და აპრილის დასაწყისში, ხელმოწერების შეგროვების პროცესში, ხშირად იყო თხოვნა, შექარები, რომ თავი დავეწვენებინა „სისულელეებისთვის“. მთავრობამ უნივერსიტეტის ფაქულტეტებსა და კათედრებს კრებების ჩატარება დაავალა აღნიშნული მუხლის მხარდასაჭერად. ზოგიერთი, მათ შორის, ფოლკლორისტიკის კათედრა, ზურაბ კვიციანი ხელმძღვანელობით ლიად უჭერდა მხარს

საპროტესტო მოძრაობას. ჩვენი ლექტორების ნაწილს ჰქონდა კაცური პოზიცია, მათ შორის იყვნენ: იურა ჯავარიძე, ოთარ ონიანი, ლადო მინაშვილი, რეზო სირაძე, თამაზ კვაჭანტირაძე, კოტე გაბაშვილი, ოლეგ გოლიაძე და სხვები. მორალური გამხმევების მიუხედავად, მათ უჭირდათ ჩვენი ნაქმება, მაგრამ იყვნენ ისეთები, ვინც მთელი სოფისტური ლოგიკის მოშველებით ამტკიცებდნენ, რომ საკონსტიტუციო ცვლილება მოსაწონი იყო. არ ჩამოვთვლი მათ გვარებს, მაგრამ საზოგადოების მაშინდელმა თაობამ კარგად იცის, ვინ რას ავეთებდა. იმის მიუხედავად, რომ სამხრეთ შეგროვული ხელმოწერების ერთი ვარიანტი ცეკას მისამართზე ფოსტით გაგვანავნეთ, რატომღაც დაიწყო დევნა დანარჩენი პირების ხელში ჩასაგდებად. მიგვდით, შემოვთვების მიზნებს და თავადვე გავავრცელეთ ხმა, რომ დანარჩენი ეგემბლარი გაეროში გაგვანავნეთ, სინამდვილეში კი, რა ორგანიზაცია იყო გაერო, წესიერად არც ვიცოდით. რადიკალური ზომები ამ პერიოდში, არც თავად უნივერსიტეტში და არც ზემოდან, არავის მიუღია, თუმცა 14 აპრილის წინა დღეს ცეკადან შემოთვალეს, რომ ტექსტში გამოცვლის შემთხვევაში თბილისი იქნებოდა სამხედრო კომენდანტის ხელში და ელუარდ შევარდნაძე რუსის ჯარის საქციელს ვერ გააკონტროლებდა.

— როგორც ცნობილია, რუსული ტანკები პარლამენტის შენობის ფონში მდინარეების დასახლება რადენიმიდით ადრე განლაგდნენ და ასეთ ვითარებაში დაიწყო კომუნისტური საკანონმდებლო ორგანოს 14 აპრილის სესია, სადაც ეს მუხლი უნდა დამტკიცებულიყო. როგორ დაიწყო ეს დღე უნივერსიტეტში?

— დათქმის თანახმად, სტუდენტებმა შეგროვება დილის ცხრა საათიდან დაიწყეთ. ამ დროისთვის, პოლიციის უიარაღო კორდონები უკვე განლაგებული იყო ჩაის სახლთან, ვარაზის ხევის ამოსასვლელთან, ფილარმონიასთან. პირველი ნაბიჯის გადადგმა ძალიან გაჭირდა, მე და ჩემმა მეგობრებმა რამდენიმე ბიჭი ავიყოლიეთ და პირდაპირ გავემართეთ პირველი კორდონისკენ. სტუდენტების დიდმა ნაწილმა რომ დაინახა, ისინიც დაიძრნენ და უცებ ვარაზის ხევიდან „გეპეის“ ბიჭებმა დაიგუგუნეს, მათი ტალღაც მოანვა და პოლიციის კორდონები ცველან გაიხსნა. იმის მიუხედავად, რომ მასაში პროვოკატორე-

ბიც იყვნენ, ჩვენმა მოწინააღმდეგეებმა თავიდან აგვაცილა ყველა ექსცესი. ფილარმონიასთან სკოლის ფანჯრებიდან გადმოშტარი ბეჭდები და მათი მასწავლებლებიც შემოგვიერთდნენ. მოულოდნელად პარლამენტში, სესია გადაწყვეტილების მიღებაზე მსვლელობდა. როცა რუსთაველის პროსპექტზე ზღვა ხალხი შევიდა, პირველად გამოცხადდა, რომ სახელმწიფო ენად რჩებოდა ქართული და მოგვიწოდეს, დავშლილიყავით.

— 1978 წლის 14 აპრილიდან 39 წლის შემდეგ ელუარდ შევარდნაძე, სახელმწიფო ენის გადარჩენის საქმეში შეტანილ თავის წვლილზე საუბრისას, ხანგამით აღნიშნავს, რომ მისი პოლიტიკური ტაქტიკის შედეგად, რუსულმა სამხედრო ჯარმა ძალის გამოყენება ვერ გაბედა. საინტერესოა, თქვენ რას ფიქრობთ?

— როგორც მაშინ ამბობდნენ, მოსკოვს ინაური უკავშირდებოდა, მაგრამ ეს ნაკლებად საინტერესოა. როცა მოსკოვს უთხრეს, რომ ქუჩაში უამრავი ახალგაზრდა იყო გამოშლილი, პირველად უკან კრებლმა დაიხია და გამოვიცხადეს, რომ სახელმწიფო ენად რჩებოდა ქართული. რუსული სამხედრო ტექნიკა მაშინ პარლამენტის შენობიდან გარეთ არ გამოშლიდა.

ვიღაცამ ერთხელ თქვა, 14 აპრილი პარტიკომებმა თავად მოაწვესო. მაშინ სუკი ჩვენი დევნის გარდა, არაფერს ავეთებდა და ეს სტრუქტურა მაშინ ვის ემორჩილებოდა, თუ იცით?

— ბატონო ნოდარ, თქვენ ზემოთ ახსენეთ, რომ საკონსტიტუციო ცვლილების შესახებ შევარდნაძე მას შემდეგ დაიწყო, რაც ელუარდ შევარდნაძემ პირველი თათბირი გამართა. ხომ შეიძლება, ვიფიქრო, რომ არსებული რეალიზაციის გამოდინარე, ცეკას პირველმა მდივანმა საზოგადოებრივი მღელვარების გამოწვევას ხელი თავად შეუწყო? თუ ასეა, მაშინ შევარდნაძის როლის შესახებ თვალის დახუჭვა სულ ცოტა უმადურობა იქნებოდა...

— მაშინდელი იმპერია სისხლისღვრას მიეროდა და ასე გამოვიდა, თუმცა, ბუნებრივია, რომ შევარდნაძეს სისხლის დაღვრა არ სჭირდებოდა. ბოლოდაბოლოს, მსხვერპლის მის კარიერას დაუსვამდა ნერვოზის და ჩვენ თუ არა, საკუთარი თავი ხომ უფეარდა. ის თათბირი კრებიდან დავალბული იყო საკონსტიტუციო ცვლილების მხარდასაჭერად. არ გამოვიცხადე, რომ შევარდნაძისთვის მისი ხელმძღვანელობის პერიოდში სახელმწიფო ენის გაუქმებად

უბედურება იქნებოდა. შესაძლოა, მას ასეთი ცვლილება არ ესაიბოვნა და გულზე მოხვდა, მაგრამ იქ არ იყვნენ ისეთი ვაჟაკები, დიდი დემონსტრაციის გარეშე მოსკოვისთვის კატეგორიული უარი თქვავთ. 14 აპრილს შუადღისას რომ გავიმარჯვეთ, მერე მთელი საქართველო საქეფოვდ წავიდა. თანაურსელები იბოდროშე რესტორანში ვილხენდით, სადაც პირადად ჩემთან მოვიდა შვეებში ჩაცმული ერთი გათახსირებული კაცი და გალიმებული სახით მითხრა, გილოცავთო. ჩვენიანი მეგობრები და მეც მივლოცეთ. მანქანიდან გადმოვიდა, მომიხლოვდა და ჩიოხა, თქვენი ორგანიზატორი ვინ იყოო. რომ ვუთხარი, რა ორგანიზატორი, ეს სახალხო მღელვარება იყო-მეთქი, შემგინა, ჩახტა მანქანაში და დაბოძლი გაიქცა. 14 აპრილის წლისთავზე კი, უნივერსიტეტის მთელი სტუდენტობა ქალაქგარეთ გაგვიყვანეს და ექსკურსია მოგვიწვეს, რომ კიდევ არ გამოშლილიყავით ქუჩაში.

— დღევანდელი რეალობისა და მომავლის პერსპექტივების გათვალისწინებით, ხომ არ არის მოსალოდნელი, რომ კომუნისტური ეპოქაში „დედა ენის“ დომინანტობა 14 აპრილი საქართველოს უახლეს ისტორიაში სხვა მნიშვნელოვანი თარიღების მსგავსად გადამდგა-გადაფასების სამხრე გახდეს?

— პიროვნებების მსგავსად, არსებობს თარიღები, რომელთა გადაფასებაც არცერთ დროში არ სდება. ვერ წარმოგიდგინათ, ოდესმე გადაფასდეს ილია ჭავჭავაძის, დავით აღმაშენებლის სახელები. ასეა 14 აპრილიც და ეს თარიღი არავისთვის ეჭვქვეშ არ დგას. არც მომავალში დადგება, რადგან ეს თარიღი არის ქართული ენის დაბადების დღე. ამ დღეს ჩვენ აღვნიშნავთ არა დემონსტრაციის თარიღს, არამედ ქართული ენის დაბადების დღეს, რაც სრულად მისასაღებელია. ერთი კი არა, ყველა დღე ქართული ენისაა, მაგრამ ერთ შეთანხმება, რომ ყოველწლიურად ვიხიოთ ამ უნიკალური და ითანე ზომის ნაქები ქართული ენის დაბადების თარიღი, რომლითაც ჩვენ დღეს ერთმანეთს ვესაუბრებით. ქართული ენა ისეთია, უცნობთან საუბრისასაც კი ვგრძობთ, რომ ცვლანი ერთმანეთის დაფასების ვართ. არ თქმა უნდა, სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მსგავსად, ქართული ენა მოცუ საუკუნის 70-იან წლებში არ დაბადებულა, ის გაჩნდა ქართული ენისა და პირველი ქართველი კაცის გაჩენისთანავე. 1978 წლის 14 აპრილს მას, უბრალოდ, დაცვა და გადარჩენა დასჭირდა.

პერსონები ქართველთა ეთნოგენეზის შესახებ

მანანა ჯურსაძე

3 აპრილს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სხდომათა დარბაზში ჩატარდა საჯარო ლექცია თემაზე — „ქართველთა ეთნოგენეზისი“. მოხსენებები წარადგინეს აკადემიკოსმა ოთარ ჯავარიძემ, პროფესორმა მერაბ ჩუხუაძემ და მწერალმა დათო ტურაშვილმა.

აკადემიკოს ოთარ ჯავარიძის მოხსენებამ — „ქართველი ერის ეთნოგენეზისის სათავეებთან“ აუდიტორიის დიდი ინტერესი გამოიწვია. მან ვრცელად ისაუბრა ქართველი ერის წარმომავლობის და პირველსახეობის საკითხებთან დაკავშირებით, რომელთა შესახებ არა ერთი მოსაზრება გამოთქმული. ოთარ ჯავარიძემ აღნიშნა, რომ ქართველი ტომების შესახებ პირველი ცნობები გვხვდება „დაბადებაში“ და ძველმოსავლურ წერილობით წყაროებში, ასევე ბერძნულ-რომაულ და ბიზანტიურ მწერლობაში.

კოლხთა წარმომავლობის საკითხით ისტორიის მამა — ჰეროდოტეც დაინტერესებულა და მათი გენეტიკური ნათესაობა ეგვიპტელებთან დაუკავშირებია. მისი ეს მოსაზრება კარგა ხანს პოპულარულიც ყოფილა. ქართველი ტომების წარმოშობის პრობლემა, ძირითადად, ბიბლიური ცნობებს ეფუძნებოდა. საქართველოში ფართოდ გავრცელებული არქეოლოგიური მკვლევარების სრულიად ახლებურად დააყენა ქართველი ხალ-

ოთარ ჯავარიძე

ხის წარმოშობისა და პირველადილ-სამყოფელის საკითხი. უკანასკნელ ხანს, დმანისის ფეოდალური ხანის ნაქალაქარზე მოპოვებულმა აღმოჩენებმა სრულიად შეცვალეს შეხედულება კავკასიაში პირველყოფილი ადამიანის გამოჩენის შესახებ.

მეცნიერმა საინტერესოდ ისაუბრა საქართველოში ძველი ქვის ხანის, პალეოლითის გვიანდელ საფეხურებზე. ოთარ ჯავარიძემ აღნიშნა, რომ ახალი ქვის ხანის, ნეოლითის დადგომისას უნდა დასრულებულიყო კავკასიის მკვიდრი მოსახლეობის ფორმირების პროცესი და რომ აქედან იწყება კავკასიის ხალხების უაღრესი ისტორია. მან ნეოლითის ხანაზეც ისაუბრა.

„ამრიგად, სავარაუდოდ, ქართველი და კავკასიის სხვა აბორიგენი მოსახლეობის თავდაპირველი სამშობ-

დათო ტურაშვილი

ლო კავკასია უნდა ყოფილიყო. ნიშანდობლივია, რომ ანთროპოლოგიური მონაცემები კავკასიის მკვიდრი მოსახლეობის ადგილობრივ წარმომავლობას უჭერს მხარს“ — აღნიშნა ოთარ ჯავარიძემ.

მწერალმა დათო ტურაშვილმა საზოგადოებას გააცნო მისი საკვლევითი თემის — „ორი იბერია“ ძირითადი მიმართულება, რომელზეც მადრიდის უნივერსიტეტში მუშაობდა.

— ეს არის იბერიული პრობლემის კვლევის ჩვენული ცდა, რომელიც ანტიკური ხანიდან არსებობს. ანტიკური ხანის ავტორები იმთავითვე ახსენებდნენ ორ იბერიას — დასავლეთ იბერიას ესპანეთში და აღმოსავლეთ იბერიას კავკასიაში. მონათესავე იბერიელების შესახებ არსებობდა ორი ვერსია. ნაწილი კავკასიის მიიჩნევდა იბერიელების სამშობლოდ, ნაწილი კი

მერაბ ჩუხუა

პირიქით — პირინეებს, საიდანაც იბერიელები კავკასიისკენ წავიდნენ და საქართველოში დასახლდნენ.

ჩვენი მოკრძალებული და სუბიექტური აზრი არის მესამე ვერსია, რომლის თანახმადაც, შესაძლოა, სმელთაშუა ზღვის სივრცე წარმოადგენდა იბერიული ცივილიზაციის განვრცობის არეალი. იმ ცივილიზაციის ნაშთები დასავლეთში იყო ესპანეთი და აღმოსავლეთში — საქართველო.

სავარაუდოა, რომ ფრამენტულად საერთო პროტოიბერიული სამყაროს კვალი სმელთაშუაზღვის აუზში რამდენიმე კუნძულის სახითაც დარჩა და სავმარისია, თუნდაც, სარდინისი, კორსიკის ან სიცილიის დასახელება, როგორც არაინდოევროპული წარმომავლობისა.

„ესპანეთის იბერიელებს ჰქონდათ თავისი იბერიული ენა და დამწერ-

ლობა, რომელიც გაქრა ინდოევროპეზაციის შედეგად, მაგრამ, ჩვენი ვარაუდით, იმ იბერიული ენის კვალი უნდა დარჩენილიყო, როგორც ესპანურ, ასევე ესპანეთში დღემდე არსებულ სხვა ენებში. ჩვენი თემის მიზანი იმდენტურობათა გამოშვეურებაა, რომელიც არცთუ იშვიათია ლექსიკასა თუ გრამატიკულ სტრუქტურებში. გარდა ამისა, ესპანურ ტომონიმიკასა და ცალკეულ სიტყვათა ეტიმოლოგიაში არსებული დამოკიდებები და ქართულ-ესპანური პარალელები, უბრალოდ, გასაოცარია. მნიშვნელოვანია ერთნაირი გვარების სიმრავლე ესპანეთსა და საქართველოში“, — აღნიშნა დათო ტურაშვილმა.

დამსწრე საზოგადოების უაღრესად დიდი დაინტერესება გამოიწვია პროფესორ მერაბ ჩუხუაძის მოხსენებამ „ქართველთა ეთნოგენეზისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით“. აღსანიშნავია, რომ იგი ქართველთა წარმომავლობის საკითხებს ლინგვისტური მონაცემების საფუძველზე იკვლევდა. ავტორი კარგად იცნობს და სათანადოდ იყენებს არქეოლოგიურ არგუმენტებს. იგი მართებულად ასკვნის, რომ ეთნოგენეზისის პრობლემის შესწავლა, ენობრივი და არქეოლოგიური მონაცემების შედეგად, უფრო პერსპექტიულია. მოხსენებელმა ენობრივი მასალების საფუძველზე საკვლევითი დამაჯერებელი აღნიშნა, რომ ქართველების პირველსახეობის კავკასიის მინაწყალი უნდა ყოფილიყო. მეცნიერმა თავისი არგუმენტი უამრავი ენობრივი მასალით გააყარა.

ადგომა მუხროვანის ბაზაზე

ნიკო კაკულია

8 აპრილს მუხროვანის ბაზაზე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს, რომლებიც 31 მარტს სარეზერვო სამსახურში გაიწვიეს, უნივერსიტეტის რექტორმა გიორგი ხუბუამ, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელმა გულნაზი გაღდავამ, სენატის სპიკერმა კახაბერ ლორიაძემ და სტუდენტური თვითმმართველობის წარმომადგენლებმა ადგომა მიულოცეს. „ქრისტე აღდგა!“ – რექტორის შეძახილს სტუდენტებმა ერთხმად უპასუხეს – „ჭემარითადა!“; რის შემდეგაც გიორგი ხუბუამ მათ მადლობა გადაუხადა მათი მისამართით სამხედრო მეთაურების მიერ გამოთქმული საქებარი სიტყვების გამო.

რეზერვისტები დილის შვიდის ნახევარზე ადგომას, ლოგინის გასწორებას, თავისი პირადი თეთრულის გარეცხვასაც მშვენივრად ახერხებენ. ხაზზე უკვე წუთში ეწყობიან და მწყობრად სიარულსაც კარგად ითვისებენ. მთების დაღამებულ თურმე იმდენად ღლით, რომ ღამით ტელევიზორის ყურების თავიც არ აქვთ. რაც მთავარია, კვებით კმაყოფილი არიან და მობილურებით მშობლებთან, მეგობრებთან თუ შეყვარებულებთან ნანუწუნების უფლებაც აქვთ.

„ის, რომ თქვენ ასეთი გარემო გაქვთ და ჩვენ და თქვენი მშობლები მშვიდად ვართ – არის დღევანდელი ქართული ჯარის მთავარი მიღწევა“ – აღნიშნა რექტორმა, რომელმაც სტუ-

დენტებს უნივერსიტეტში გაუკაცბად დაბრუნება უსურვა.

„დღეს მართლაც ღამიანი დღეა. ქრისტე ამბობს: „მომიახლოვდი მე და მოგიახლოვებდი მეც“. მინდა თითოეულ თქვენთაგანს ვუსურვო იმის ძალა, რომ მეტნაკლებად შევძლოთ მივეუახლოვდეთ მაცხოვარს. მადლობა იმისათვის, რომ ღირსეულად წარმოადგინეთ უნივერსიტეტს და დარწმუნებული ვარ, ამ შეკრების ბოლოს გაცილებით უფრო თამამ მადლობასაც დაიმსახურებთ“, – განუცხადა გიორგი ხუბუამ ხაზზე შეკრებილ რეზერვისტებს, რომლებიც მოუთმენლად ელოდნენ „დაშლის“ ბრძანებას, რათა, პირველ რიგში, თავიანთი მეგობრები ენახათ. „ჯარისკაცებს გოგონებზე ცუდი რეაქციები აქვთ, ამიტომ არ გირჩევთ მათთან ერთად ჩვენს ბაზაზე სტუმრობას“, – ხუმრობით შენიშნა გვარდიის სარდალმა ნიკა ჯანჯღავამ ბატალიონისკენ მომზირალ სტუდენტური თვითმმართველობის გოგონებზე.

რეზერვისტებს სტუდენტური თვითმმართველობის პრეზიდენტი გიორგი ავალიანიც მიესალმა, რის შემდეგაც მათ უფლება მიეცათ დაშლილყვნენ და თავიანთ მეგობრებს შეხვედროდნენ.

ამ გულისამაჩუყებელი სცენების შემდეგ უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ და თვითმმართველობის წევრებმა 600-მდე რეზერვისტ-სტუდენტს პასკები და ნითელი კვერცხები დაურიგეს.

მ რ ო ნ ი კ ა

წამო რეზერვში, მამარია!

საბჭოთა კავშირის ჯარში მიმავალი ტირილით აცილებდნენ ხოლმე, დამოუკიდებელი საქართველოს ჯარში – შიშით. ვისაც აფხაზეთის ომში უაზროდ განირობდა ბევრი ახალგაზრდა ახსენდება, ადვილად ვეღარ იღებს ხოლმე ჯარში სამსახურის გადაწყვეტილებას. გარდა ამისა, ქართველმა მშობლებმა დღემდე ვერ ძლიერ იმ განცდას, რომ მათი შვილი მზრუნველობასმოკლებულ გარემოში და მკაცრი წესების პირობებში უნდა ამყოფონ.

დღეს ვითარება შეიცვალა. ახალი წესები სტუდენტებისთვის სტიმულის მომცემია: თუკი ის ნებაყოფლობით 2-ჯერ დამატებით წავა რეზერვში (რადგან ერთხელ წასვლა სავალდებულოა), სამხედრო სავალდებულო სამსახურისგან თავისუფლდება. უნდა ითქვას, რომ ამ პირობამ ბევრი სტუდენტი დააინტერესა. როგორი განწყობით წავიდნენ სტუდენტები რეზერვში?

მანანა ჯურსაძე

31 მარტს, დილით, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის ეზოში სარეზერვო სამსახურში განწვეული სტუდენტები შევირიდნენ. სპორტულად ჩაცმული ხელჩანთებითა და ზურგჩანთებით ფაჯულტეტების მიხედვით ჯგუფებად შეგროვდნენ.

9 საათზე საზეიმო მიტინგი დაიწყო. საქართველოს პიმის ფონზე რეზერვისტების პირველ ბატალიონს მიესალმა და გზა დაულოცა უნივერსიტეტის რექტორმა მირონი სუშუამ:

– მინდა, დღევანდელი დღე მიულოცო ჩვენს სტუდენტებს, მივულოცო საზოგადოებრივი უნივერსიტეტს, ქვეყანას! დარწმუნებული ვარ, რომ არც ერთი თქვენგანი ამ საქმეს არ განიხილავს, როგორც მხოლოდ მოვალეობას, თუნდაც კონსტიტუციურს. ვხედავ და მიხარია, რომ თქვენ ამ მოვალეობას გულგრილად არ ეკიდებით, ამას აკეთებთ გულით. დარწმუნებული ვარ, ბოლომდე შეინარჩუნებთ ასეთ დადებით ემოციურ განწყობას. მოხარული ვარ, რომ ჩვენი ქვეყნის ახალგაზრდა თაობაში, ზოგადად, საზოგადოებაში, რამდენიმე ათეული წლების შემდეგ, პირველად სუფევს ასეთი დამოკიდებულება.

განსაკუთრებით მივესალმები თქვენს მშობლებს, რადგანაც უპირველესად ოჯახის დამსახურებაა თქვენი ასეთი ორგანიზებული და, რაც მთავარია, გულსხმიანი დამოკიდებულება პატრიოტული მოვალეობისადმი.

მოგეხსენებათ, იყო დრო, როდესაც მე-20 საუკუნის დასაწყისში, უნივერსიტეტის რექტორი იძულებული იყო, სწორედ აქედან, მაშინდელი სტუდენტებისათვის სამშობლოს დასაცავად ფრონტისაკენ მიმავალი გზა დაელოცა. ასეთი რამ არასდროს აღარ უნდა განმეორდეს, ამიტომ გვჭირდება ამგვარი ღონისძიებები. ჩვენ უნდა ვიყოთ ძლიერნი. გასოვდეთ, თითოეული ჩვენთაგანი ქვეყნის ძლიერებას ემსახურება. დარწმუნებული ვარ, 18 დღის შემდეგ გაცილებით უფრო დაეაჯკაცბები დაგვიბრუნდებით უკან.

კიდევ ერთხელ გისურვებთ წარმატებას, შინაარსიანად გატარებულ დღეებს და მუდამ გასსოვდეთ, რომ უნივერსიტეტი ყოველთვის თქვენთან იქნება.

რეზერვისტებს წარმატებები უსურვა სტუდენტთა თვითმმართველობის პრეზიდენტმა მირონი ავალიანამ:

– მე ვუერთდები ამ ემოციებს, ამ საზეიმო განწყობილებას. მართლაც ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ პირველი ბატალიონი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისგან დაკომპლექტდა და ჩვენთვის ეს კიდევ ერთი, დამატებითი პასუხისმგებლობაა. ჩვენ წინასწარ მოვიანახლებით მუხროვანის ბაზა, იქ მართლაც ყველა პირობაა შექმნილი იმისათვის, რომ ამ 18 დღის განმავლობაში თქვენ მაქსიმალურად კომფორტულად იტვირთოთ თავი. აღსანიშნია, რომ დღეს ყველა ასე შემართებით ხართ აქ მოსული და, დარწმუნებული ვარ, 18 დღის განმავლობაში უამრავ ახალს შეისწავლით.

რეზერვისტ სტუდენტებს მშობელთა სახელით მიმართა პრემიულ შპანიამ:

– ბედნიერი ვარ, რომ ჩემი შვილი თქვენთან ერთად მონაწილეობას მიიღებს სამშობლოს დაცვის საქმეში. ჩვენს ქვეყანას თითქმის არასდროს უღიზნია, არ უღიზინს დღესაც, ჩვენ ყველამ ერთად მადლობა უნდა ვუთხრათ საქართველოს პრეზიდენტს, რომელმაც სათავე დაუდო ამ მოძრაობას და რომლის პირველი მერცხლები თქვენ ბრძანდებით. მუდამ უნდა გასსოვდეთ, რომ თქვენს უკან დგას საქართველო, დგას თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. გისურვებთ კარგ სამსახურს და უნივერსიტეტში ჯანმრთელად და ჯანსაღად დაბრუნებას.

როგორი განწყობით წავიდნენ სტუდენტები სარეზერვო სამსახურში?

წმინდა მარტის, ჰუმანიტარული ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის მართლმადიდებლის მეოთხეკურსელი:

– წასვლა თან მიხარია, თანაც ვლუ-

ლავე. ანალოგიური გრძობა მქონდა, ოთხი წლის წინ, როდესაც აქ, ამ ეზოში ვიდეტი, როგორც თბილისის უნივერსიტეტის პირველკურსელი სტუდენტი. მაშინაც დიდ პასუხისმგებლობას ვგრძობდი და ახლაც. მიმანია – ისწავლო წარჩინებით და სამხედრო-სარეზერვო სამსახურში იმსახურო კარგად, ორივე საპატიო მოვალეობაა.

ნიპრ მოღვაძემ, ჰუმანიტარული ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის სპეციალისტის მეოთხეკურსელი:

– გუშინ ტელევიზიით ვუყურე, თავდაცვის სამინისტროს სპეციალურად ჩვენთვის როგორი შეუკრებელია მუხროვანის სამხედრო ბაზა. ძალიან მომეწონა განახლებული ყაზარმები, საშაპები, სასადილო და მენიუც. ვფიქრობ, იქ გატარებული 18 დღე, მართლაც კარგ მოგონებად დამრჩება.

მირონი ხანაშკალიანი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფსიქოლოგიის მიმართულების მეოთხეკურსელი:

– ტელევიზიით ნანახმა ჩემზეც დადებითი შთაბეჭდილება მოახდინა, განსაკუთრებით დავინტერესდი იმ მომენტით, როდესაც გვარდიის სარდალმა ნიკა ჯანჯღავამ იქ მყოფი სტუდენტები ორხიდან სამხედრო ავტომანქანებში ჩასვა, სასროლეთზე გადაიყვანა და ცეცხლსასროლი იარაღი, სასწავლო ნაღები და ხელყუმბარები აჩვენა. 18 დღე არც ისე ცოტა დროა და, ვფიქრობ, საბძოლო იარაღის მოხმარებას თითოეული ჩვენთაგანი საფუძვლიანად შეისწავლის.

P.S. სამხედრო ინსტრუქტორებმა რეზერვისტები ოცელებად დაყვეს და ეროვნული გვარდიის სარდლის, პოლკოვნიკ ნიკოლოზ ჯანჯღავას ბრძანებით, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 500-კაციანი რეზერვისტთა ბატალიონი მუხროვანის ბაზისკენ გასამგზავრებული ავტობუსებისაკენ გაემართა. მათთან ერთად იმყოფებოდა 16 რეზერვისტ-სტუდენტი თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტიდან. გარდა ამისა, თსუ-ს 30-კაციანი ჯგუფი თელავის ბაზისკენ გაემგზავრა.

უნივერსიტეტის რექტორი გიორგი ხუბუა და ადმინისტრაციის წარმომადგენლები რეზერვისტთა ბატალიონს მუხროვანში გაჰყვანენ. მათთან ერთად სამხედრო ეკიპირებას, საზეიმო ვითარებაში სამხედრო ფიცის მიღებას და რეზერვისტ-სტუდენტებისთვის განკუთვნილ პირველ სადილს თავდაცვის მინისტრი დავით კვიციანი და პარლამენტის წევრი ვიქტორია ბერიძე დაესწრნენ.

რეზერვისტთა მეორე ნაკადის განცევა 25 აპრილიდან დაიწყება.

ჩვენ არ გვინდა, ვინაიდან რამის გვპარნახობდას

მაშინ, როცა ქვეყანაში ოპოზიცია ძალიან სუსტია, არასამთავრობო ორგანიზაციები პასიურობენ, პოსტრევოლუციური საზოგადოებაში დიდია ნიჰილიზმი, ტელევიზიების უმეტესობა სახელისუფლო პოზიციებს ამყარებს და განიშნაბრებულ პრესას პოპულარობის ნაკლები საშუალებები აქვს, აქტუალური ხდება პრობლემა – ვის კრიტიკას გაუწევს ანგარიშს ხელისუფლება? ახალგაზრდობა ყოველთვის იყო და არის „მოდაში“, მისი ზარი კი მუდამ გასათვალისწინებელია. სწორედ ამიტომ დავინტერესდით სტუდენტთა პოზიციებით – როგორ უყურებენ ისინი ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებს, აპირებენ თუ არა თავისი სიტყვის თქმას და თვლიან თუ არა, რომ შეცვლიან იმას, რაც არ მოსწონთ.

სტუდენტების მომხიბვლელობის საიდუმლო – სითამამე, გულწრფელობა და სილაღეა. ისინი ძირითადად სწავლით არიან დაკავებული, თავისუფალ დროს დადიან კლუბებში, დისკოთეკებში, გატაცებულნი არიან სპორტით, მუსიკით... მათი თავისუფლების ხარისხი, ცხოვრების ამ ეტაპზე, მაღალია. მაგრამ, როდესაც ქვეყანაში რაიმე მნიშვნელოვანი ხდება, მათი უზრუნველობა თითქოს სადღაც ქრება და ისინი აქტიურად ერთვებიან პოლიტიკურ პროცესებში. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ყოველთვის ითვლებოდა ეროვნული მოძრაობის კერად. კომუნისტური რეჟიმის პერიოდში ამ კედლებიდან ყოველთვის ისმოდა თავისუფალი სიტყვა. ხელისუფლება იძულებული იყო მოესმინა და გაეთვალისწინებია მათი მოთხოვნები.

აქტიურები იყვნენ ისინი „ვარდების რევოლუციის“ დროსაც და მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს იმდროინდელ მოვლენებში. რამდენად არიან ისინი დღეს პოლიტიკით დაინტერესებულნი, როგორია მათი თავისუფლების ხარისხი – ხომ არ აწუხებთ ევროინტეგრაციის შიშის სინდრომი, რომელზეც ხშირად საუბრობს საზოგადოების ზოგიერთი წარმომადგენელი. ამ თემაზე სასაუბროდ რამდენიმე სტუდენტს მივმართეთ:

თამარ ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პირველკურსელი

– მე ძალიან პოლიტიზირებული ადამიანი ვარ. პირველად პოლიტიკით სკოლის პერიოდში დაინტერესდი. დანამდვილებით ვიცი, რომ ეს ინტერესი გაგრძელდება და ჩემი ცხოვრების მიზნად იქცევა. პოლიტიკური აქტივობის თვალსაზრისით სტუდენტობის პერიოდი საუკეთესოა, რადგან შეგიძლია, თამამად მიიღო გადაწყვეტილება, დააფიქსირო შენი პოზიცია, ჩაერთო მნიშვნელოვან პოლიტიკურ პროცესებში. მე სტუდენტობა იმ კატეგორიას მივკუთვნებ, რომელიც თვლიან, რომ ქვეყნის მომავალი ჩვენს ხელშია. როდესაც ეს ფაქტორები ავირჩიე, ჩემი ინტერესები განზრახული მქონდა. ვცდილობ, ვიყო პოლიტიკურად აქტიური. ამიტომაც არ ვაკლდები ჩემთვის იდეურად მისაღებ მიტინგს თუ დემონსტრაციას, მონაწილეობას ვიღებ სატელევიზიო ტელე-დებატებში და თოქ-შოუებში, ვცდილობ ყველამ გამოვხატო ჩემი პოზიცია.

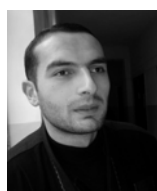
რაც შეეხება შიშის სინდრომს – მე ბათუმელი ვარ, იმ პერიოდში მომიწია იქ ცხოვრება, როდესაც ახლანდელი აბაშიძის რეჟიმი მძვინვარებდა. მაშინაც კი, როდესაც ტელეკამერების წინ უფროსები სახეფარებულნი ამბობდნენ თავის ზრს, მე თამამად გამოვხატავდი ჩემს პოზიციას. ის, რაც ახლა ხდება, ვგულისხმობ გახმაურებულ სასამართლო პროცესებს, არც ერთ ნორმალურ ადამიანს არ ტოვებს გულგრილს. ჩემი აზრით, სასამართლო გახდა სახელმწიფო სტრუქტურის ფილიალი, ეს კი ძალიან საშინაოა.

დავით ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების მიმართულების პირველკურსელი

– პოლიტიკა ჩვენს ცხოვრებაში დიდი ხანია შემოჭრილია. ჩემი სპეციალობიდან გამომდინარე, ჩემი ცხოვრებაც განუყოფლად უკავშირდება მას. ხელისუფლება სტუდენტობის ზრს ყოველთვის ანგარიშს უწევდა. უნივერსიტეტში, ამ შრივ, დღესდღეობით, უფრო პასიური დამოკიდებულებაა. ახალგაზრდობას მეტი აქტიურობა მაართებს. მე, პირადად, ვცდილობ, ყოველგვარ პოლიტიკურ მოვლენებში აქედანვე ჩავეხურო. თითქმის ყველა სატელევიზიო პოლიტიკურ თოქ-შოუს და დებატებს დავესწრო, იქნება ეს „რეაქცია“, „ტაბუ“ თუ სხვა გადაცემა, გამოვხატო ჩემი აზრი. ვცდილობ პოლიტიკურ ლიტერატურას.

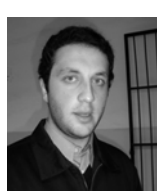
უნივერსიტეტის სტუდენტობამ მეტად უნდა იტვირთოს გარკვეული პასუხისმგებლობები. საზოგადოება ჩვენ გვენდობა. ეს იმედი მას არ უნდა გავუტოვოთ. ქვეყანაში ჯერ კიდევ არის შემორჩენილი შიშის სინდრომი, მაგრამ კარგი პოლიტიკოსი ამას არ უნდა შეუშინდეს და მოვლენები ობიექტურად უნდა შეაფასოს. ქვეყნის კეთილდღეობა ჯანსაღ პოლიტიკურ ძალებზეა დამოკიდებული. სამომავლოდ გვემეცა, პოლიტიკაში გზა გავიკვლიო. ჩემთვის მისაღები რომელიმე პარტიის აქტიური წევრი გახდები და ყველაფერს გავაყენებ იმისათვის, რომ ძლიერი პოლიტიკოსი გახდეთ.

გიორგი ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მამართლების პირველკურსელი

– პოლიტიკით დაინტერესებული არა ვარ, მაგრამ დაინტერესებული ვარ საქართველოს ბედით და იმ ვითარებით, რაც ჩემს ქვეყანაში ხდება. პირველ კურსზე ვიყავი, როცა საქართველოს ტელევიზიის პირველი არხის გადაცემაში – „ცაიტი-ნოტი“ აქტიურად ვიღებდი მონაწილეობას. იმის შემდეგ ჩემმა აქტიურობამ იკლო. არც აქციებში, არც თოქ-შოუებში აღარ ვმონაწილეობ.

თავისუფალი აზრი შეზღუდული არ არის, მაგრამ ხშირია შემთხვევა, როდესაც „ძალიან ყვეს და ქარავანი მიდის“, ხალხი ლაპარაკობს, აპროტესტებს, მაგრამ ხელისუფლება მაინც იმას აკეთებს, რასაც საჭიროდ მიიჩნევს. საშინაოა, რომ ხშირად სტუდენტების შხრიდან პოზიციის გამოხატვას თუ აზრის დაფიქსირებას მოწყენებითი ხასიათიც აქვს.

გიორგი ახმეტელი, ოურიდოლოგიის ფაკულტეტის მესამეკურსელი

– პოლიტიკით დაინტერესებული ვარ, მაგრამ ვთვლი, რომ სტუდენტობა აქტიურად არ უნდა ჩაერთოს პროცესებში. მოვა დრო და შეიძლება სერიოზული სიტყვის თქმა მათაც შეძლონ პოლიტიკაში. მიმაჩნია, რომ საქართველოს თუ რაიმე ლუპავდა, ეს იყო გამოუცდელი ახალგაზრდობა, პოლიტიკურად მოუწინაველი ხალხი, რომელიც ძალიან ადრე „ერგებოდა“ პოლიტიკურ სიტუაციებს.

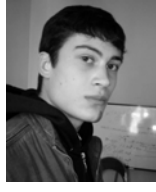
ახალგაზრდული ენოციებით დატვირთული ტვინი ობიექტურად და საღად ვერ აფასებს მოვლენებს. ამიტომ არაფერეტურად ვითარდებოდა მოვლენები. ჩვენ ჯერ უნდა გავანალიზოთ, გავხედოთ პროფესიონალებს და, ალბათ, შევძლებ ადმოქონებდით მონაწილეობის სიმაღლეს. გაცნობიერებული უნდა გქონდეს, რასაც ამბობ, უნდა განსაზღვრო – კონკრეტულ მოქმედებას რეალურად რა მოჰყვება. დღეს ზოგიერთი პარტი იცვრის სიტყვებს – ასე არ შეიძლება. ამან ბევრ საქმეში დაგვლუპა. პროტესტი შეიძლება გამოხატო ტრანსპარანტით, ქუჩაში დგომით, რუპორი დაიჭირო, მაგრამ, ჩემი აზრით, ეს არ არის სწორი. პროტესტი შეიძლება „შინაზო“, ისწავლო, ეს უფრო სერიოზული გადაწყვეტილება ჩვენი შხრიდან. თუ ადამიანი სწავლობს, ეს ნიშნავს, რომ იმ ქვეყანას გარანტირებული მომავალი აქვს. სტუდენტობა მაქსიმალურად უნდა ჩაერთოს სწავლაში. როცა მე გავხდები პროფესიონალი, მეცოდინება, როგორ ვიმოქმედო, რა შედეგს მოუტანს ჩემი ნამოქმედარი საზოგადოებას.

გიორგი ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტოლოგიის სპეციალობის მეოთხეკურსელი

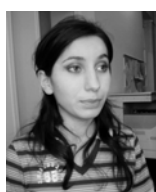
– პოლიტოლოგია ჩემი მომავალი პროფესიაა. დროს უმეტეს ნაწილს ამ მიმართულებით განათლებას ვუთმობ. სისტემატურად ვცნობი ქართულ და უცხოურ პრესას, ინფორმაციებს. თუ გავითვალისწინებთ, რომ დასავარგი არაფერი მაქვს, ამდენად არც შიშის სინდრომი მანუხებს, შესაბამისად, თავისუფალ ადამიანად ვთვლი თავს. ამის მიუხედავად, პოლიტიკურ მოვლენებში აქტიურად არ ვარ ჩართული. ქართველი პოლიტიკოსებიდან მაინცდამაინც არავინ იმასურებს ჩემს სიმპათიას, აი, ევროპელები კი ძალიან მომწონს. ადამიანისთვის პოლიტიკოსობა არ უნდა იყოს გამდიდრების წყარო. საქართველოში, ხშირად, ეს ორი ცნება ერთმანეთთან ასოცირდება. იდეალური პოლიტიკოსი, გარდა იმისა, რომ უნდა იყოს ქვეყნის პატრიოტი, პროფესიონალიზმითაც უნდა გამოირჩეოდეს, რაც ჩვენს პოლიტიკოსებს ნამდვილად აკლიათ. ვთვლი, რომ სუსტია ჩვენი ოპოზიცია.

რევოლუციის დროს აქტიურად ვმონაწილეობდი აქციებში. ახლა უფრო პასიური ვარ. თუმცა მორალურ მხარდაჭერას ვუცხადებ გირაკლიანის ოჯახს. ჩემი პოზიცია მაქვს ყველა საკითხთან დაკავშირებით. ალბათ, ჩემი დროც მოვა!

ვაკა ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ურნალისტიკის სპეციალობის პირველკურსელი

– ჩემი აზრით, ახალგაზრდობა ყველაზე პროგრესულად მოაზროვნე ძალაა. ამიტომ აუცილებელია, სტუდენტები თვალყურს ადევნებდნენ ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებს და აქტიურად მონაწილეობდნენ პოლიტიკური პროცესების წარმართვაში. გარკვეულწილად, შეიძლება ითქვას, ისინი თავის ზრს თამამად გამოთქამენ და თუ საჭიროა, ქმედით ღონისძიებებსაც მიმართავენ. გაგახსენებთ, როგორი აქტიურობით გამოირჩეოდნენ სტუდენტები „ვარდების რევოლუციის“ დროს. როდენ მნიშვნელოვანი იყო „ქმარას“ აქტივისტების გაგვინა საზოგადოებაში. რა რეზონანსი ჰქონდა თუნდაც ახლახან, აფხაზეთში დაკავებული სამი სტუდენტის გასათავისუფლებლად გამართულ აქციებს. მაგრამ საჭიროა მეტი აქტიურობა. ჩემი აზრით, კარგი იქნებოდა, შექმნილიყო სტუდენტური თვითმმართველობის ალტერნატიული ორგანო, რომელიც არავისმე არ იქნებოდა დამოკიდებული. ჩვენი სტუდენტობა ხშირად თვალს ხუჭავს განუკითხაობებზე. მე მგონი, „შიშის სინდრომი“ გარკვეულწილად მაინც არსებობს. თუმცა ეს პრობლემა მე არ მანუხებს. უარყოფითი დამოკიდებულება მაქვს სამართალდამცავი სტრუქტურების მიმართ.

თამარ ახმეტელი, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ურნალისტიკის მიმართულების პირველკურსელი

– ჩვენი საზოგადოება ჯერ კიდევ არასტაბილურია. ხშირად ისეთი რამ ხდება, რაც ლოგიკას არ ექვემდებარება. ბევრი ასეთი რამ მოხდა რევოლუციის შემდგომ პერიოდში. საზოგადოება, გარკვეულწილად, განზილებული დარჩა. უკეთესობის მოლოდინში ბევრი უარესი მოხდა. არ ვიცი, შექვენება თუ არა, მაგრამ მგონია, რომ საზოგადოების ინტერესი პოლიტიკისადმი განუღდა, ქვეყანაში ჯერ კიდევ ბევრი უსამართლობაა: მაგალითად, გირაკლიანის მკვლელობა. რაც შეეხება გიორგი ზერეკიძის საქმეს, ამ შემთხვევაში ვეთანხმები სასამართლოს გადაწყვეტილებას. საბოლოო ვაშმე, მართალია, ბევრი შენიშვნა მაქვს, მაგრამ უარყოფითი დამოკიდებულება ახლანდელი ხელისუფლების მიმართ ამ საკითხთან მიმართებაში არ გამაჩნია.

მე ყოფილი მომიტინგე ვარ. IX კლასში თვითმმართველობის თავმჯდომარე ვიყავი და სხვადასხვა ორგანიზაციასთან ვთანამშრომლობდი. დღეს ნაკლებად აქტიური ვარ. პრინციპში, ეს მართო ჩემზეც არ არის დამოკიდებული. სტუდენტური თვითმმართველობა ხელისუფლების მხარდაჭერად ითვლება და კრიტიკას ერიდება. ხანდახან მაქვს განსხვავებული აზრი, თუნდაც უნივერსიტეტში მიმდინარე პროცესებთან დაკავშირებით, რადგან ვხედავ პრობლემებს, მაგრამ არა მაქვს აზრის გამოთქმის საშუალება. მეჩვენება, რომ ახალგაზრდობას ბოლომდე არა აქვს გაცნობიერებული თავისი როლი. გაჩერებას მაინც არ ვაპირებ. მე და ჩემს მეგობრებს სურვილი გვაქვს, შექმნათ დამოუკიდებელი ორგანიზაცია და მონაწილეობა მივიღოთ ყველა პროცესში, რაც ქვეყანაში ხდება.

ვაკა ახმეტელი, ოურიდოლოგიის ფაკულტეტის მესამეკურსელი

– ამჟამად დაინტერესებული ვარ იმით, რომ მაქსიმალურად მივიღო უმაღლესი განათლება. პოლიტიკური პიროვნება ვარ. ჩემი აზრი, რა თქმა უნდა, გამაჩნია, მეგობრებთანაც ხშირად ვსაუბრობ, მაგრამ საჯაროდ ჩემი აზრის დაფიქსირებისგან თავს ვიკავებ. მომავალში ვაპირებ აქტიურად ჩავეხურო პოლიტიკაში. საქართველო ისეთი ქვეყანაა, რომ დიდი თუ პატარა ყველა პოლიტიკოსობს... თუმცა სჯობს, ყველამ თავისი საქმე აკეთოს. როგორც მომავალი ოურისტი, ვამბობ, რომ ქვეყნის უწინასი კანონით, საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებულია სიტყვის თავისუფლება, მინდა, ამის მხარდოდე. პირად მაგალითზე არ გამოვიცდია – ვინმეს შევეხულება. პრესით ხშირად ამბობენ, თითქოს სიტყვის თავისუფლება იზღუდება, მაგრამ ასე ზერეკედ ამ თემაზე ვერ ვისაუბრებ. ვთვლი, რომ ქვეყანა ასე თუ ისე, პროგრესისკენ მიდის.

კომენტარი

დარწმუნებული ვარ, თუ ქვეყანაში მნიშვნელოვანი ძვრები მოხდება, სტუდენტობა ისავ გამოსოცხლდება

სტუდენტთა პოლიტიკურ აქტიურობაზე კომენტარი ვახო-ვანო „მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის“ თავმჯდომარეს ვია ნოდის

ბია ნოდის:
– შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ დღევანდელი სტუდენტობა შედარებით პოლიტიკურად პასიურია, მაგრამ ეს ასე არ არის. უბრალოდ, როდესაც სიმშვიდეა ქვეყანაში, მაშინ ახალგაზრდობაც მშვიდად არის, მაგრამ როგორც კი რამე მნიშვნელოვანი ხდება, მათი აქტიურობაც მატულობს. ეს არის ტალღები – ხან მშვიდი, ხან მღვრიანი. სტუდენტს აქვს მოქალაქეობრივი ვალი. მათ მიმართ საზოგადოებისგანაც არის გარკვეული მოლოდინი. საერთოდ, რად-

გან სტუდენტი შედარებით თავისუფალი ადამიანია, უფრო მეტად ახასიათებს იდეალში, მისი მოქმედება ძირითადად ემოციებზეა დამყარებული. თუმცა მათ შორის არიან ისეთი ახალგაზრდებიც, რომლებიც პრაგმატულად აზროვნებენ და მომავალ კარიერაზე არიან ორიენტირებული. ყოველ შემთხვევაში, ვთვლი, რომ სტუდენტობა უნდა იყოს პოლიტიკურად აქტიური და ყოველთვის ქმედითი. გახსოვდეთ, რა შედეგი მოჰყვა მათ გამოცდების ენის სახელმწიფო სტატუსთან დაკავშირებით, რამდენად მნიშვნელოვანი იყო მათი როლი, რამხელა ვალდებულება აიღეს თავის თავზე. საერთოდ, რეპრესიულ გარემოში მათ მეტი უპირატესობა აქვთ. რაზეც მრავალი მაგალითის მოყვანა შეიძლება. ამჟამად ქვეყანაში შედარებით პასიური

ქართველი მოლოდინი აქვს რეფორმების მიმართ, ფიქრობენ, თითქოს ვიღაცამ მათ სარბიელი უნდა შეუქმნას. მაგრამ ხონჩით არავინ არაფერს მოგართმევს, თავიანთ თავს თვითონ უნდა შეუქმნან პირობები. რა თქმა უნდა, ამ დროს მხარდაჭერაც აუცილებელია.
რაც შეეხება შიშის სინდრომს, ახალგაზრდობა თავისუფალია. ვისაც დასავარგი არაფერი აქვს, მას ნაკლებად ეშინია – ეს ობიექტური რეალობაა. როდესაც რაღაც პოსტზე ხარ, მაშინ თვითცნებურა შეტყობა. რა თქმა უნდა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ უარი თქვა ღირებულებებზე. დარწმუნებული ვარ, ახალგაზრდობამ იცის, როგორ უნდა გაუფრთხილდეს ფასეულობებს.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდასა და უნაბარასი ილია II-ის

საადდგომო ეპისტოლე

„ეგ არს დღე, რომელ ქმნა უფალმან; ვიხარებდეთ და ვიშუებდეთ ამას შინა“
(აღდგომის საგალობელი)

ყოვლადსამღვდელონო მღვდელმთავარნო, მოძღვარნო, დიაკონნო,
ბერ-მონაზონნო, ძმანო და დანო, მკვიდრნო საქართველოსა და
დროებით უცხოეთში მცხოვრებნო თანამემამულენო,

ზეციური სიხარულით აღესილი გულითადად გილოცავთ
აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულს!

ქ რ ი ს ტ ე ა ლ დ გ ა !

ლებული კვლავ ძველ დიდებას და-
უბრუნებოდა.

აი, ამისი საშუალება მისცა ძე
ლვთისამ და ძე კაცისამ ადამის მოდ-
გმას თავისი ჯვარცმით და მკვდრე-
თით აღდგომით.

დღეს ჩვენ სწორედ ამას ვზეი-
მობთ. და რაკი იესო ქრისტე მთელი
კაცობრიობისათვის ეწამა, აღდგომის
დღესასწაული ნებისმიერი ადამიანის-
თვის ყველაზე დიდი სიხარულის მომ-
ნიჭებელი ზეიმია, იგია ღმერთთან
შერიგებისა და თითოეული ჩვენგან-
ისათვის სასუფეველის დამკვიდრების
შესაძლებლობის დადასტურება.

და რა შეიძლება იყოს კაცთათ-
ვის ამანვე მნიშვნელოვანი და სანატ-
რელი?!

მაგრამ როგორც ვეძებო, აქ, ამ
წუთისოველშიც, ადამიანს მიცემუ-
ლი აქვს თავისუფალი ნება და თი-
თოეულმა ჩვენგანმა პირადად უნდა
აირჩიოს, – სურს მარადიული ნეტა-
რების მოპოვება, თუ ცოდვის მონო-
ბა, რომლის შედეგიც მარადიული
სატანჯველია.

ადამიანი ყოველ წუთს, ყოველ
წამს დგას არჩევანის წინაშე – გაი-
მარჯვოს საკუთარ თავზე, თავის და-
ცემულ ბუნებაზე, თუ კიდევ უფრო
დაიმიძიმოს მდგომარეობა და წარწ-
ყმედისავე მიმავალ გზაზე სვლა გა-
ნაგრძოს.

უნდა ვიცოდეთ, რომ არსებობს
ცოდვის სხვადასხვა სახე: ზოგი შე-
დარებით მსუბუქია, ზოგი კი – იმ-
დენად მძიმე, რომ სულიერ სიკვ-
დილს იწვევს. ყველაზე საშიხელი კი
– სულიწმიდის გმობაა.

ზოგჯერ ადამიანი გულს იმში-
ვებს, მცირე დანაშაული მაქვს და
ღმერთი მაპატიებსო, მაგრამ თუნ-
დაც მსუბუქი რომ იყოს ჩვენი ცოდ-
ვები, თუკი ისინი მრავლად გვაქვს,
საგრძობლად დაახიანებს ჩვენს ში-
ნაგანს სამყაროს. ერთი მუჭა სილა
წონით უმნიშვნელოა, მაგრამ სი-
ლით სავსე ტომარა – სატარებლად
მძიმე.

ის, ვინც კლავს, ვინც ქურდობს,
ვინც მრუშობს, ვინც ნარკოტიკებს
იკეთებს და სხვა მძიმე დანაშაულ-
ზეც არ ამბობს უარს, მომკვდინე-
ბელ ცოდვას სჩადის; მათ შესახებ
წმიდა პავლე მოციქული ბრძანებს:
„კერპთმსახურება, მნამკვლელობა,
მტრობა, შუღლი, შური, მრისხანე-
ბა, განხეთქილება, მწვალებლობა, სი-
ძულვილი, მკვლელობა, მემთვრალე-
ობა, ლირნება“ და სხვა მისთანათა

მოქმედი სასუფეველს ღვთისას ვერ
დაიძვიდრებენ (გალ. 5. 20-21).

არიან ორმაგი სტანდარტებით
მცხოვრები პიროვნებებიც, რომლე-
ბიც უშუალოდ თვითონ მომკვდინე-
ბელ ცოდვებს ერიდებიან, მაგრამ
უზნეო გზით ან სხვათა ტანჯვა-წამე-
ბის ხარჯზე მოპოვებული შემოსავ-
ლით ცხოვრობენ, რითაც უდიდეს
სასჯელს უშვადებენ საკუთარ თავს.

სულიწმიდის გმობის ცოდვაში
იმყოფებიან უღმერთონი – ათეისტე-
ბი და თვითმკვლენი (შეურაცხად-
თა გარდა), ღმერთის შესახებ მწვა-
ლებული სწავლების დამწერველნი
და საერთოდ, ის ადამიანები, რო-
მელნიც ნებისმიერი ცოდვის, მით
უმეტეს მომკვდინებელი დანაშაულის,
ცხოვრების წესად დამკვიდრების მო-
თავინი ან ხელშემწყობნი არიან.

ისინი უნდა აცნობიერებდნენ, რომ
ანტიქრისტეს სწავლებას ავრცელებ-
ენ, რაც მათ ღვთისმგმობა და სუ-
ლიწმიდის მოწინააღმდეგე ძალად აქ-
ცევს: „ყოველი ცოდვა და გმობა
მიეტყვებათ ადამიანებს, მაგრამ სუ-
ლიწმიდის გმობა არ მიეტყვებათ
მათ“ (მათე 12,31). „და ვინც აცდუ-
ნებს ერთ მცირედთაგანს, რომელ-
საც მე ვწამვარ, უჯობს ნისქეი-
ლის დოღბი და ჰკიდონ კისერზე
და ზღვის უფსკრულში დანთქან“
(მათე 18,6).

ადამიანის შესაძლებლობებს საზღ-
ვარი არა აქვს. იგი შეიძლება ზე-
ცამდეც ამაღლდეს და შეიძლება ქვეს-
ქნელამდეც დაეცეს, მაგრამ ყველაზე
ცოდვილმა კაცმაც უნდა იცოდეს,
რომ ფეხზე წამოდგომა შესაძლებე-
ლია და ამიტომ გამოსწორების იმე-
დი არ უნდა დაეარგოს. უფლის შე-
წევნი. ამის გარანტი კი არის ის,
რომ ადამიანში არ კვდება სინდისი
(მას ღვთის ხმაც უწოდებენ) და ეს
გრძობა ყოველთვის მიახვედრებს მას,
იქცევა თუ არა სწორად.

რომელთა მიმართ ეპისტოლეში
პავლე მოციქული ბრძანებს, რომ წარ-
მართებსაც კი „რჯულის საქმე გუ-
ლის ფიცარზე უწერიათ, რასაც
მონშობს მათი სინდისი და მათი
აზრები, რომლებიც ხან ბრალს სდებ-
ენ და ხან ამართლებენ ერთიმეო-
რეს“ (რომ. 2,15)

სწორედ სინდისი აღძრავს ჩვენში
სინანულის გრძობას და აღსარების
მადლით იწვევა პიროვნების განწმენ-
დის პროცესს. რაც უფრო ძლიერია
სინდისის ხმა და ადამიანი უსმენს
მას, მით უფრო ნაკლებ შეცდომებს

უშვებს იგი.

რა არის ამქვეყნად ჩვენი მთავარ-
ი დანიშნულება?

მორწმუნეთა პასუხი ასეთია: ადა-
მიანის ნებისა და ღვთის ნების თან-
ხედობა, მათი შერწყმა, ანუ სინერ-
გია, რათა პიროვნება ღვთის ნების
აღმსრულებელი გახდეს და მაცხო-
ვართან თანაზიარებით სულიერად გა-
დარჩეს. ამისი შესაძლებლობა ყველას
აქვს. ხელისუფალს და მეცნიერს, მი-
წის მუშაკს და დამლაგებელს, ექიმსა
თუ წარმოების ხელმძღვანელს, ჯარ-
ისკაცს, მოსწავლეს და სტუდენტს,
მდივანს და ლარბის, მოსხუცსა და
ახალგაზრდას, მთავარია, მან შეიც-
ნოს ჭეშმარიტება და თავისი სული-
ერი და ფრთხილი შრომით სათნო
ცყოს უფალს.

ასევე ყველას აქვს შესაძლებლო-
ბა იმისა, რომ აქვე, ამქვეყნად, მოი-
პოვოს ისეთი სინძიდე, რომ განიღმ-
როს და მასზე განცხადდეს მაცხოვ-
რის სიტყვები: „ამა, სასუფეველი
ღმერთისა შორის თქვენსა არს“
(ლუკა 17,21).

სვეტიცხოვის კი სიციცხლის მთა-
ვარი აზრი მინიერი ცხოვრებიდან
მაქსიმალური სიამოვნების მიღებაშია,
რადგან არა სწამთ სიკვდილის შემდ-
გომი სიციცხლისა, არა სწამთ ღვთისა
და ბუნებრივიცაა, რომ ასეთი აზ-
როვნების გამო თავისი მოთხოვნი-
ლებებისა და ინსტიტუტების დამყოფი-
ლების ერთგვარი მორალური უფ-
ლება ეძლევათ; და ეკარგებათ განც-
და მეგობრობის, ერთგულების, თავ-
დადების, მოწყალების, თვით სამ-
შობლოს სიყვარულისაც... ასეთი ადა-
მიანისათვის არ შეიძლება არსებობ-
დეს რაიმე ამაღლებული გრძობა
და ღირსება, რადგან მისთვის
ყველაფერი წარმავალია, ყველაფერს
„ეგოს“ და „მეს“ პრინციპი საზღვრავს
და ცდილობს თავისი მინიერი მოთხო-
ვნილების შესაძლებლობისამებრ დაე-
მყოფილებს, თვლის რა, რომ გარ-
დაცვალებით ყველაფერი მთავრდე-
ბა.

ჩვენს საზოგადოებაში ასეთი აზ-
როვნების დამკვიდრებას ხელი შე-
უწყო 70-წლიანმა ათეისტურმა რე-
ჟიმმა, თუმცა ქართველი ადამიანი
ბუნებით საოცრად ღვთისმოსავია და
ამიტომაც მოხდა მოკლე დროში სარ-
წმუნოებისაკენ ერის შემობრუნება,
რაც ქვეყნის დამოუკიდებლობის აღ-
დგენის პერიოდს დაემთხვა. ეს პრო-
ცესი კი მრავალ განსაცდელთან იყო
დაკავშირებული.

ჰოი, დიდებულო პასეჟო ქრის-
ტესო, მომნიჭებულო სიხარულისაო,
განმანებლებულო სულისა, გულისა და
გონებისა ჩვენისაო, დაადგერ ჩუენ-
თანა, რათა გიცნათ შენ, უფალო,
ვითარცა ერთადერთი გზა, ჭეშმარი-
ტება და სიციცხლე.

მაშ, განვიწმიდოთ ბოროტებისა-
გან და მივიხსლოთ დაუღამებელ ნა-
თელს, „რომელი განანათლებს ყოველსა
კაცსა, მომავალსა სოფლად“ და
გვეყოფს მეცნიერად კეთილისა და ბო-
როტისა.

უფალო ჩვენო, იესო ქრისტე, გუ-
შინ ვგლოვობდით ვნებასა და ჯვარ-
ცმასა შენსა, დღეს კი – ვზეიმობთ
სიკვდილითა სიკვდილისა დამთრგუნ-
ველსა აღდგომასა შენსა;

ჰოი, ბოროტებავ, უძღურია ძა-
ლა შენი წინაშე ღვთისა!

ადამის მოდგმავ, დაცემულო, მაგ-
რამ უფლის მადლით წარწყმედისაგან
ხსნილი, გიხაროდენ,

ქ რ ი ს ტ ე ა ლ დ გ ა !

„სადა არს, სიკუდილო, საწერ-
ტელი შენი, სადა არს, ჯოჯოხეთო,
ძლევაი შენი! აღდგა ქრისტე და
დაირღო შენ; აღდგა ქრისტე და
დაეცნეს ეშმაკნი; აღდგა ქრისტე და
ისარებენ ანგელოზნი; აღდგა ქრის-
ტე და ცხოვრებაი მოქალაქობს; აღ-
დგა ქრისტე და არცაღა ერთი მკუ-
დართავანილა არს საფლავსა შინა;
აღდგა ქრისტე მკვდრეთით და იქმ-
ნა იგი დასაბამ შესუენებულთა“ (წმი-
და იოანე ოქროპირი).

დაე, აღდგომილი მაცხოვრის
მაცხოვრებელი მადლი მოეფინოს
სრულიად საქართველოს და მთელ
მსოფლიოს!

როგორც წმიდა წერილი გვას-

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდასისა და უწებარქის ილია II-ის საადდგომო ეპისტოლე

თუნდაც ის ფაქტი რად ღირს, რომ დამოუკიდებლობა აღდგენილი საქართველოს პირველი პრეზიდენტი გარდაცვალებიდან 14 წლის შემდეგ დაუბრუნდა მშობლიურ მიწას. ჩვენ ამჟამად გარდაამავალ პერიოდში ვიმყოფებით. ახლა ყალიბდება საქართველოს, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს და ჩვენი საზოგადოების ღირებულებათა სისტემა. კომუნისტური რეჟიმის დროს არ არსებობდა დამოუკიდებელი საზოგადოება და იგი პარტიული იდეოლოგიით იმართებოდა, ხოლო დემოკრატიული მმართველობისას თვითონ საზოგადოების და პიროვნების პრინციპებსა და ძალისხმევებზე დამოკიდებული, როგორ გარემოში მოუწევთ მათ ცხოვრება.

ასე რომ, არჩევანი კვლავ ჩვენი გასავეთებელია.

პიროვნების მსგავსად, ამა თუ იმ ერისა და კულტურების ხვედრსაც მათი არჩევანი განაპირობებს და ამაში ყველა თანასწორი და თანაბარუფლებიანია.

ქართველი ერი, უძველესი ქართული ენა სათავსს პრეისტორიული ხანიდან იღებს.

ის, რომ ჩვენ დღემდე მოვალნივ ჩვენი ცხოვრების წესითა და ტრადიციებით, ჩვენი წინაპრების ღვთისსათნო არჩევანის შედეგია;

მოციქულთა მიერ ნაქადაგები ქრისტიანობის აღიარებამ სხვადასხვა ქართველური ტომები ერთი რწმენით, ერთი ენით, ერთი კულტურით ერთიან ქართველ ერად შეაღწეა და უნიკალური, თვითმყოფადი და მრავალფეროვანი ქართული ცივილიზაცია შექმნა, რომელმაც დიდი წვლილი შეიტანა ზოგადქრისტიანული კულტურის განვითარებაში;

საზღვარგარეთ ქართველებმა ადრეული საუკუნეებიდანვე განამრავლეს კულტურულ-საგანმანათლებლო კერები. უკვე V საუკუნიდან იერუსალიმში არსებობს პეტრე იბერისა და მისი მასწავლებლის, იოანე ლაზის მიერ შექმნილი სამონასტრო სახანო, რომელიც ჯვრის მონასტრის სახელით არის ცნობილი. გარდა ამისა, ქართველები წმიდა მინაზე 40-ზე მეტ ტაძარს ფლობდნენ; ჩვენ მონასტრები გვქონდა კონსტანტინეპოლში, ეგვიპტეში, კვიპროსზე, საბერძნეთში, ბულგარეთში... რაც მაშინდელ მსოფლიო ცივილიზაციასთან აქტიური ურთიერთობის საშუალებას გვაძლევდა და ეროვნული კულტურის ჩამოყალიბებაშიც გვეხმარებოდა.

უნდა ითქვას, რომ წელს ჩვენს ერთერთ უდიდეს სინოდებს, — მცხეთის ჯვრის მონასტერს, 1400 წელი უსრულდება და ეს თარიღი იუნესკოს მიერაც აღინიშნება. მისი სრული ანალოგიითაა ამენებული მარტილის VII საუკუნის ეკლესია, რომელიც დღესაც ჭყონდიდელ ეპისკოპოსთა საკათედრო ტაძარია. იგი უმნიშვნელოვანეს სულიერ და პოლიტიკურ ცენტრს წარმოადგენდა მთელი ჩვენი ისტორიის მანძილზე.

ათასწლეულების განმავლობაში ჩვენი ერი მტერთან გამუდმებულ ომებში მხოლოდ ღვთის იმედით

იყო, რადგან არც სხვათა მსგავსად გვყავდა სადმე თანამომქმე ან მუდმივი სტრატეგიული მოკავშირე და არც მრავალრიცხოვანი და ეკონომიურად შეძლებული დიასპორა გვიმაგრებდა ოდესმე ზურგს.

მიუხედავად ამისა, XIX საუკუნემდე სუვერენული სახელმწიფოებრივი მმართველობა და ეკლესიის ავტოკეფალია შეინარჩუნეთ და რუსეთის იმპერიის მიერ 106 წლის მანძილზე უკანონოდ გაუქმებული ეკლესიის დამოუკიდებლობა საერო და სასულიერო პირების ძალისხმევით 90 წლის წინ აღვიდგინეთ, რამაც დიდი სტიმული მისცა ქართველ ერს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში.

საერთოდ, ქართული სამყარო მართლმადიდებლურმა სარწმუნოებამ განაპირობა და დაიცვა. მართლმადიდებლობა არის ჩვენი ისტორიული არჩევანი. იგია ჩვენი ცნობიერებისა და ცხოვრების წესის საფუძველი და საფუძვლით ლოგიკურია, რომ დღესაც ჩვენი სახელმწიფოს ატრიბუტიკაში ქრისტიანული სიმბოლიცა დომინირებს: ხუთი ჯვარი მაცხოვრის ხუთ ჭრილობაზე მიუთითებს. ქვეყნის უმაღლესი სამართლებრივი დოკუმენტი — კონსტიტუცია კი მართლმადიდებელ ეკლესიას განსაკუთრებულ იურიდიულ და, აქედან გამომდინარე, პოლიტიკურ სტატუსს ანიჭებს, რაც დამოუკიდებელი საქართველოს და მისი ხალხის ნების გამოხატულებაა.

„არა გეცრუნეთ შენ, სინმოდით მშობელი ჩვენო კათოლიკე (საყოველთაო) ეკლესიაო, არცა განგცეთ შენ, სიქადულო ჩვენო, მართლმადიდებლობაო!“, — ასეთი იყო დავით აღმაშენებლის საქართველოს სულიცვეთება; სულიცვეთება იმ მეფისა, რომელმაც ღმერთის დახმარებით შეძლო ჩვენი სამშობლო ექცია ყველა დროის ქართველისათვის საოცნებო სახელმწიფოდ. მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია იმისათვის, რომ დავითის საქართველოში მშვიდობიანად ეცხოვრათ მუსულმანებს, ებრაელებს, სომხებს და სხვა ეთნიკურ თუ რელიგიურ უმცირესობებს.

შემწყნარებლობა დღესაც ჩვენი უმთავრესი თვისებაა, — ესაა ჩვენი არჩევანი.

სწორედ ჩვენი რაინდული და ტოლერანტული ბუნების გამო იყო, რომ მიუხედავად დაპირისპირებისა და ომებისა, ქართველები ყოველთვის დიდი პატივით სარგებლობდნენ არაბების, სპარსელების, მონღოლების, ოსმალების... პოლიტიკურ წრეებში. იგივე იყო მიზეზი იმისაც, რომ წმიდა მინაზე მუსულმანთა გაბატონების შემდეგ, XIII-XIV საუკუნეებში, იერუსალიმის მამკლანთან მმართველები ქრისტიანთაგან მხოლოდ ქართველებს აძლევდნენ უფლებას, გაშლილი დროშებით ცხენზე ამხედრებულნი ბაჟის გადაუხდელად შესულიყვნენ წმიდა ქალაქში და მაცხოვრის საფლავის კლიტეთა მფლობელები ქართველები ყოფილიყვნენ. ჩვენ

ეს პატივი ომით არ მოგვიპოვებია. იგი იყო ქართული დიპლომატიის შედეგი, რასაც საეკლესიო ურთიერთობებიც განაპირობებდა.

სახელმწიფოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე, ეკლესია დღესაც ცდილობს შეასრულოს ე.წ. „სახალხო დიპლომატიის“ მისია და იყოს მშვიდობის დეცხანი იმ რთულ სიტუაციებში, რომელშიც საქართველოს თანამედროვე პირობებში უწევს ყოფნა.

ამით იყო განპირობებული ჩვენი ჩასვლა მოსკოვში. ეს არის მიზეზი არაბულ ქვეყნებში ჩვენი მომავალი ვიზიტისაც. რელიგიურ ლიდერებთან ღია და გულთბილი შეხვედრები ადგილობრივ მოსახლეობაშიც ანალოგიურ დამოკიდებულებას იწვევს და მათში საქართველოსადმი კეთილგანწყობა ჩნდება.

ყველასთვის მიუღებელია, რომ პოლიტიკური დაძაბულობა გადაიზარდოს ხალხებს შორის მტრობაში, განსაკუთრებით კი რელიგიურ დაპირისპირებაში, რადგან იგი პოლიტიკურ, სოციალურ და ეკონომიკურ პრობლემებთან შედარებით ძნელად გამოსასწორებელია და ჩვენ ვცდილობთ ეს თავიდან ავიცილოთ.

მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებს რომ არ ჩამოვჩრეთ, საქართველოში ინფორმაციის ფლობა და ანალიტიკური აზროვნება, მით უმეტეს, დიდი სახელმწიფოების დანტერესების სფეროში მყოფი ისეთი მცირერიცხოვანი ქვეყნისათვის, როგორც საქართველოა. ამიტომაც ანალიტიკური აზროვნება საქართველოში უზრუნველყოფს მათ მანაც იტივითოს აღმზრდელიობით ფუნქცია.

ყველა ცივილიზებულ ქვეყანაში მასმედია ზრუნავს, რომ სახელმწიფო და კერძო არხებით (სპეციალიზებული მაუწყებლობის გარდა) საზოგადოებას მიაწოდოს ზნობრივი და, საერთოდ, დადებითი ღირებულებების მქონე ტელეპროდუქცია და ფილმები, რასაც ჩვენთან, სამწუხაროდ, ნაკლები ყურადღება ექცევა.

ამასთან, ჩვენი ტელევიზორც ძირითადად დატვირთულია პოლიტიკური და საინფორმაციო მიმართულებებით. საზოგადოებას კი ასევე სურს უყუროს ისტორიულ, სამეცნიერო, შემეცნებით, კულტურულ და ახალგაზრდულ გადაცემებს. ეს იყო ჩვენი მიზანი, როდესაც მხარი დავუჭირეთ დამოუკიდებელი ტელემაუწყებლობა „ივერია“-ს შექმნას, რომელიც კათოლიკოს-პატრიარქის საერთაშორისო ფონდის პატრონაჟით საცდელი გადაცემებით უკვე გადის ეთერში. იგი უნდა იქცეს ოჯახის ტელევიზიად, რომელიც ყველა თაობისთვის მისაღები იქნება და ყველა ფენის ინტერესებს შეძლებისამებრ დაავაყოფილებს. ამასთან, მან მოსახლეობაში და, განსაკუთრებით კი, ახალგაზრდა თაობაში, სახელმწიფოებრივი აზროვნების ჩამოყალიბებას უნდა შეუწყოს ხელი. მისი განვითარება და წარმატება ჩვენი საზოგადოების თანადგომისა და დამოუკიდებელი.

ყოველი ადამიანის სულიერი წინსვლა და წარმატება დიდად განაპირობებს მთელი ქვეყნის აღორძინებასა და კეთილდღეობას. ერთ-

ნით მოსწავლეებთან უნდა ჩაატაროს კლასგარეშე შეხვედრები და საუბრები მათ მომავალზე, იმ პრობლემებზე, რომელიც ახალგაზრდებს ცხოვრებაში შეიძლება შეხვდეთ. ასწავლოს ავისა და კარგის გარჩევა, ასწავლიდეს სწრაფი რეაგირების კულტურას.

მიმაჩნია, რომ ყველაზე მაღალი ხელფასი საშუალო და უმაღლესი სკოლების პედაგოგებს უნდა ქონდეთ, რადგან ისინი აყალიბებენ ქვეყნისა და ერის მომავალს და არ არსებობს ამზე მეტად საპასუხისმგებლო სხვა პროფესია. ეს საქმიანობა უნდა იყოს პრესტიჟული და ეს ნოდებაც დიდი შრომის ფასად უნდა მიენიჭოს ამა თუ იმ ადამიანს.

თუ ამ პრინციპებით ვიხელმძღვანელებთ, გავზრდით მოაზროვნე, გონიერ, ანალიტიკური უნარის მქონე თაობას, რაც დაეხმარება მათ ზნეობრივად ჯანსაღ პიროვნებად ჩამოყალიბებაშიც, რადგან ადამიანი, შეგნებულად თუ არ ემსახურება ბოროტებას, ადრე თუ გვიან აუცილებლად გააცნობიერებს, რომ ეს ცხოვრება მხოლოდ გამოცდაა და მომზადებაა მარადიულობისათვის და უარს აღარ იტყვის ყველაზე ძვირფასზე — უფლის სიყვარულზე. როგორი იქნება თქვენი არჩევანი?

ტექნოლოგიური პროცესების განვითარებამ ადამიანის ცნობიერებისა და ცხოვრების წესის განსაზღვრის ყველაზე მძლავრ ბერკეტად მასმედია აქცია; ამიტომაც, აუცილებელია, რომ მანაც იტივითოს აღმზრდელიობით ფუნქცია.

ყველა ცივილიზებულ ქვეყანაში მასმედია ზრუნავს, რომ სახელმწიფო და კერძო არხებით (სპეციალიზებული მაუწყებლობის გარდა) საზოგადოებას მიაწოდოს ზნობრივი და, საერთოდ, დადებითი ღირებულებების მქონე ტელეპროდუქცია და ფილმები, რასაც ჩვენთან, სამწუხაროდ, ნაკლები ყურადღება ექცევა.

ამასთან, ჩვენი ტელევიზორც ძირითადად დატვირთულია პოლიტიკური და საინფორმაციო მიმართულებებით. საზოგადოებას კი ასევე სურს უყუროს ისტორიულ, სამეცნიერო, შემეცნებით, კულტურულ და ახალგაზრდულ გადაცემებს. ეს იყო ჩვენი მიზანი, როდესაც მხარი დავუჭირეთ დამოუკიდებელი ტელემაუწყებლობა „ივერია“-ს შექმნას, რომელიც კათოლიკოს-პატრიარქის საერთაშორისო ფონდის პატრონაჟით საცდელი გადაცემებით უკვე გადის ეთერში. იგი უნდა იქცეს ოჯახის ტელევიზიად, რომელიც ყველა თაობისთვის მისაღები იქნება და ყველა ფენის ინტერესებს შეძლებისამებრ დაავაყოფილებს. ამასთან, მან მოსახლეობაში და, განსაკუთრებით კი, ახალგაზრდა თაობაში, სახელმწიფოებრივი აზროვნების ჩამოყალიბებას უნდა შეუწყოს ხელი. მისი განვითარება და წარმატება ჩვენი საზოგადოების თანადგომისა და დამოუკიდებელი.

ყოველი ადამიანის სულიერი წინსვლა და წარმატება დიდად განაპირობებს მთელი ქვეყნის აღორძინებასა და კეთილდღეობას. ერთ-

მანეთის დახმარებითა და თანადგომით, გულმოდგინე შრომით მრავალი სასიკეთო საქმის კეთება შეიძლება. თითოეულ ჩვენგანს სხვა და სხვა ნიჭი აქვს ბოძებული უფლისაგან და იგი ღვთისა და ქვეყნის სამსახურად უნდა გამოვიყენოთ.

საბოლოო დღეს წმიდა ეკლესია და უფალს მკვდრეთით აღდგომილ ჩვენ მაცხოვარს, რომელმაც სიკვდილით სიკვდილი დასთრგუნა და მოგვანიჭა აღდგომის სიხარული.

„აღდგომისა დღე არს, განებრწყინდებოდეთ დღესასწაულსა ამას და ურთიერთარს შევიტკობდეთ“ (აღდგომის საგალობელი).

უფალო ძლიერო, სახიერო, სულგრძელო და მრავალმონყალო, რომელსა არა გენებას სიკვდილი ცოდვილისა, არამედ ყოველთაგან მოელო სინანულსა და კაცთათვის განგიზადებებს სასუფეველი ცათა, ისმინე ლოცვისა ჩვენისა: გვედრებო მუყუფო, შეუნდე უსჯულთაგან ერსა ჩვენსა შეცოდებულსა, რათა მადლითა შენითა შევუდგეთ მცნებათა შენთა აღსრულებასა; განამტკიცე სარწმუნოება გულთა შინა ჩვენთა, ალგავსე სიყვარულითა და იმედითა შენითა;

ჰე, უფალო, განმრავლდა და განძლიერდა განსაცდელი სოფლისა ამის და დაუძღურდა გონება ჩვენი; მოგვხედ და განგვამტკიცე ძალითა შენითა.

ძმანო და დანო ჩვენო, მკვიდრო ყოველდღისა ღვთისმშობლის მამულისანო, ეძიებდეთ სიმართლეს, შეიყვარეთ უფალი „ყოველითა გულითა, ყოველითა სულითა და ყოველითა გონებითა“ ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა თქვენისათა აღასრულოთ ნება მისი.

ძმანო და დანო აფხაზნო, ოსნო, ჩვენო ხორცნო და სისხლნო! არ გვკლიოს მტრობამ და სიძულვილიმა. ჩვენ მუდამ გვაახლოვდეთ ურთიერთთანადგომას და სიყვარული. ილოცეთ და განძლიერდით. ჩვენი ძლიერება კი ჩვენს ერთობაშია. მნამს, ურთიერთნდობას და პატივისცემას კვლავ მოვიპოვებთ და სხვა ერის წარმომადგენლებთან ერთად ბედნიერნი ვიქნებით მშვიდობიან და განუყოფელ საქართველოში!

„განიძარცუე სამოსელი გლოვისა შენისაი და შეიმოსე სამკაული სიხარულისა შენისაი, ქალაქო წმიდაო, რამეთუ „ამა ესერა, მწუხრი განისვენა ტირილმან და ცისკარსა ამას მოინია სიხარული აღდგომისაი“ (მელენტი ეპისკოპოსი, სააღდგომო ჰომილია).

ძ რ ი ს ტ ი ა ლ დ გ ა !
ჭ ე მ მ ა რ ი ტ ა დ
ა ლ დ გ ა !

სიყვარულით თქვენთვის
მლოცველი

ილია II
სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქი

აღდგომა ქრისტესი,
8 აპრილი, 2007 წელი

სრუ დისარბანტები უნდა დაისაჯონ

ინტერვიუ გერმანიამო მოღვაწე ქართველ მეცნიერთან ბეჟან ჭანკვეტაძესთან

მე-6 გვერდიდან

ზომიერად ნაპრობს ცრუმიმედონიარების საკამოდ მკაფარი სუნი ასდის

ბატონ ბეჟან ჭანკვეტაძესთან საუბრობის გვერდი ვერ ავუარეთ მეცნიერებაში არსებულ პრობლემებსაც. მისი აზრით, საბჭოთა სისტემის მიმე მემევიდროება აქაც იგრძნობა. ის, რომ დღეს საქართველოში უამრავი მეცნიერი (სამეცნიერო ხარისხებს თუ გავითვალისწინებთ), არ ნიშნავს ხარისხსა და კვალიფიკაციას. ბატონ ბეჟანის აზრით, ამას ხელი შეუწყო თავის დროზე რეალური, გამჭვირვალე კრიტიკის უქონობა და კვალიფიკაციის არარსებობა:

— უნივერსიტეტის ადმინისტრაციის შრიდან არსებობს მეცნიერების განვითარების მხარდაჭერის ძლიერი სურვილი, მაგრამ ვერ კიდევ შესაქმნელია ის ეფექტური, დინამური და გამჭვირვალე სტრუქტურა, რომელიც ამ ფუნქციას წარმატებით შეასრულებს. სამეცნიერო ლაბორატორია, იმ კლასიკური თვალსაზრისით, როგორც მათ ჩვენ ვიცნობთ, ამ ფუნქციას ვერ შეასრულებს.

დროზე უნდა დაგანბოთ თავი დაშტამპული სადისერტაციო ნაშრომების წარმოებას. გამჭვირვალე კრიტიკით სწავდა და ეფექტურად უნდა ხდებოდეს ცრუ სადისერტაციო (აგრეთვე სადიპლომი) ნაშრომების გამოვლენა და ისეგბოდეს როგორც დისერტანტი/დიპლომანტი, ისე მისი ხელმძღვანელი. ასეთი ფალსიფიკაციის გამოვლენის შემთხვევაში, უცხოეთში აპრობირებული სისტემა კვლევებისათვის დაფინანსების შეწყვეტა და პედაგოგიური პროცესების ჩამოშორება გახლავთ. მეცნიერების სფეროში ერთმანეთისაგან რაც შეიძლება სწრაფად უნდა გავარჩიოთ: რა არის მართლა ღირებული თუ

გადსარჩენი და რა — არა. ბევრი ჩემი კოლეგა ამავობს ასეულობით ეგრეთწოდებულ სამეცნიერო ნაშრომით (მათ შორის ზოგიერთი უცხო ენაზეც არის გამოცემული) და ათეულობით მონოგრაფიით. თუ ამ „მეცნიერულ მონაგარს“ მეცნიერული ნაშრომის ღირებულების შეფასების საერთაშორისო კრიტერიუმებით შევხედავთ, ძალიან სწრაფად დაფრწმუნდებით, რომ მას, ხშირ შემთხვევაში, ძალიან მოკრძალებული, ზოგჯერ არავითარი მეცნიერული ღირებულება არ გააჩნია, ცალკეულ შემთხვევაში კი პლაგიატის ან ცრუმეცნიერების საკამოდ მხარე სურვილს ასდის. მეცნიერული ნაშრომის მალაგანვითარებულ ქვეყნებშიც არსებობს და ეს მხოლოდ ქართული ფეროშენი არ არის. ამ დღეებში გამოცემულია Elsevier-ის 300-ზე მეტი ნაშრომი საერთაშორისო ჟურნალის რედაქტორი ბუდაპეშტში ვიკრიბებით სპეციალურ კონფერენციაზე, რომელიც პლაგიატისთან ბრძოლის მეთოდებს ეძღვნება.

სამეცნიერო ნაშრომის ღირებულების შეფასების საერთაშორისო კრიტერიუმები (ყოველ შემთხვევაში, უფსტ და საბუნებისმეტყველო, სამედიცინო და დედამინის შემსწავლელი მეცნიერებების დარგში) შემუშავებული და კარგად აპრობირებულია. ჩვენ ეს კრიტერიუმები უნდა გამოვიყენოთ.

არასაბარბიელო სტატუსი აქვთ ჩვენს სამეცნიერო ჟურნალებს. უმრავლესობა არ იკითხება მსოფლიოში. მათი რეალური სამეცნიერო ღირებულება, ხშირ შემთხვევაში, ნაკლებია იმ ქალაქის ღირებულებასზე, რომელიც ჟურნალის დამბეჭდავად ისარგებდა. ეს ურთიანობა არსებობს იმ გასაბრუნების ხარჯზე, რომელსაც იხდის ავტორი, რადგანაც მას სამეცნიერო პუბლიკაცია სჭირდება ზოგჯერ ისეთივე „ვიადისერტაციის“ დასაცავად, როგორც

ეს ჟურნალებია. ასეთი ჟურნალების გამოცემები და რედაქტორები დროზე უნდა დაფიქრდნენ ამ ბიზნესის ეთიკურ მხარეზე. მსგავსი პრინციპით შეიძლება იმუშაოს ბენზინის გასაბარბა სადგურმა, მაგრამ არა სამეცნიერო ჟურნალმა. გარდა ამისა, სამეცნიერო საატესტაციო საბჭოებმა თავიანთი ნორმატიული გადაწყვეტილებებით უნდა მოსპონ ასეთი ჟურნალების არსებობის ეკონომიური საფუძველი.

ჩემი მსჯელობა სამეცნიერო ჟურნალების შესახებ ნაკლებად ეხება მეცნიერების წმინდა ეროვნულ დარგებს.

ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მიმართულებით ჩატარებულ გამოკვლევას აუცილებლად უნდა გააჩნდეს ცალსახა პრაქტიკული ან (თუნდაც მოკრძალებული) ფუნდამენტური ღირებულება. ძალიან ხშირია შემთხვევები, როდესაც ავტორები თავიანთი ნაშრომების პრაქტიკულ ღირებულებას ამტკიცებენ, მაგრამ წლები და ათწლეულები გადის და ეს ღირებულება არსად ჩანს. განსაკუთრებული სიფრთხილე გვმართებს ასეთი „იმედიამეცნიერ“ კვლევების დაფინანსებისას.

მე ძალიან მომწონს და მივსალმები განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ მეცნიერების დაფინანსების ეროვნული ფონდის საშუალებით განხორციელებულ საგრანტო სისტემას. ასევე პრინციპულად სწორი გზით ხდება დაფინანსება მეცნიერული კვლევებისათვის საჭირო ინსტრუმენტების შესაქმნად, სამეცნიერო ფორუმებისა და კონფერენციების დაწესებისათვის საჭირო ხარჯების მოსაპოვებლად და ა.შ. ამ სქემებს, ჩვენს რეალურ პირობებში და ქართული მეცნიერების გათვალისწინებით, დახვეწა კიდევ სჭირდება, მაგრამ გზა ცალსახად სწორია. უნდა გავითვალისწინოთ თუნდაც ის

გარემოება, რომ სამეცნიერო კონფერენციაზე თვისის გაგზავნა ან მასზე სტენდარტული ან ზეპირი მოხსენების წარმოდგენა არ ნიშნავს კონფერენციაზე მეცნიერის, როგორც საკვანძო ფიგურის მიწვევას. ამ უკანასკნელი შემთხვევისათვის არსებობს მიწვევის შესაბამისი ფორმა. დროა, ეს ნიუანსური ხასიათის განსვავებანი უკვე გაკეთდეს, რათა ერთმანეთისაგან დროულად განვსვავოთ მეცნიერის მოწვევებით და რეალური აღიარება.

გავეში მთელი გზა მკითხავოდა, რატომ დატოვას ახალაშიანავა საგოგლოო...

მიუხედავად იმისა, რომ ბატონ ბეჟანი მივიღე არსებითი მეცნიერებათა ანაკვეშირებული და განსაკუთრებული აზარტით გატანობს ქიმიური ექსპერიმენტების შედეგებს, საუბრის ყველაზე სასიამოვნო ნაწილს მინც იოჯანი და ორი ვაჟი — ლამა და ჯაბა აღმოჩნდა. მამა სამეცნიერო მუშაობითაა დაკავებული, ბიჭები კი მასზე უკეთ ერკვევიან, რა ხდება საქართველოში. მაგალითად, თბილისში ორი კვირით ჩამოსულ ბატონ ბეჟანს მკორე დღესვე დაუკავშირდა შვილი და ჭიბობა: — მამა, გავიგე, აეროპორტში წყალი ჩასულა და როგორაა საქმე, ავეთბენ თუ არაო... ყველაზე მეტად, თურმე, სპორტით ინტერესდებიან:

— უფროსს, ლამას, ინტერნეტში აქვს ქართული ტელევიზიები, რუსთავე-2, 1 არხი. განსაკუთრებით ადევნებს თვალს ქართულ ფესბურტს — იცის, მიუღ დედამინაზე რომელ კოლუმში რამდენი ქართველი და როგორ თამაშობს. გვხვდაც, სკოლაში ამ თემაზე ხშირად საუბრობენ. როგორც ჩანს, ამით გამოხატავს მოძალეხულ პატრიოტიზმს. შესტაფონის სტადიონზე ბურთი კარის ბაღში ვერ კარგად

შეგორებული არ არის, რომ სტადიონზე დაეცნებული ერთადერთი ვიდეოკამერისა და სწრაფი ინტერნეტის საშუალებით გერმანიამო უკვე იცის ამის შესახებ...

რამდენიმე კვირის წინ ჩემს მეუღლესა და უცერის ვაჟთან ერთად (ჯაბა თავგამოდებული დიუდოსტია და მომავალ ოლიმპიადებზე საქართველოს სახელით გამოსვლაზე ოცნებობს) ჰამბურგში მიუდონისტა მსოფლიო თასის გათამაშებას ვესწრებოდი. ტურნირის ყველაზე გამოჩენილი მონაწილე იყო ჩვენს მინაზე დაბადებული და აღზრდილი ჯარჯი ზვიდაური. მან ტურნირი ძალზე ლამაზად მოიგო. გამარჯვებული პლატინაზე მიუღი დაარბანი ფეხზე ადგა. სამივე ჩვენგანს თვალზე ცრემლი გავადგა, როდესაც გამოაცხადდა გამარჯვებული — ილიას ილიაძის ნიკოლაუსი, მის საბატყვემელებად ანაზზე ზევით მივცავდა საბერძნეთის დროშა და დარბანში უღერდა საბერძნეთის ეროვნული ჰიმნი. ქალთა შორის შეჯიბრება აბსოლუტურ წონით კატეგორიაში მოიგო თვა დონღუხაშვილმა. ისევე წამოვდექით გამარჯვების პატყსაცვამდ მიუღი დარბანი, ააფრიალეს რუსეთის დროშა და დაუკრეს ჩვენთვის კარგად ცნობილი (რუსეთის) ჰიმნი... ჯაბა მთელი გზა (ჰამბურგიდან მიუნსტერამდე 3 საათზე მეტი ვიძგზავრეთ) მეკითხებოდა, რატომ დატოვებს ამ დამინებმა სამშობლო ან რატომ არ ბრუნდებიან ახლა უკან. მას ვუსმენდი და მეამაყებოდა, რომ მე დღეს კვლავ საქართველოში ვარ და გარდა ამისა, ჩემი უკლებლო ყველა სამეცნიერო ნაშრომი და, მათ შორის, ჩემი მონოგრაფია, რომელიც ინგლისში და ამერიკაში გამოიცა და ჩემს მეუღლესა და შვილებს მიუძღვნენ, გამოქვეყნებული მაქვს ჩემი ალმა მატერის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახელით (თუქრა ნაშრომთა უმრავლესობის შესრულება უცხოეთში მომიხდა).

პრესა

რას წერენ შალვა ნუსუბიძე და მისი თანამებრძოლები ურნალში „ქართველი სტუდენტები“?

მანა ტორაძე

ილია ჭავჭავაძის სახელობის საქართველოს პარლამენტის ეროვნული საჯარო ბიბლიოთეკის ქართველოლოგიის განყოფილებაში დაცულია ვიწროსის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა ორგანოს, ჟურნალ „ქართველი სტუდენტის“ პირველი ნომერი, რომელიც 1920 წლის 26 იანვრითაა დათარიღებული. — ამ ჟურნალის შესახებ ისტორიკოსმა მანა ტორაძემ გვაცნობა.

ჟურნალი გამოცდა სარედაქციო კოლეგიაში (რედაქტორის ვინაობა მითითებული არ არის). ჟურნალის დაუბრკოლებრივ გამოსვლის ხელშეწყობისათვის სარედაქციო კოლეგია მადლობას უხდის ასოთამაშებებს: ა. კალანდარიშვილს, კ. ბურჯანაძეს, ი. ზომერეკსა და გ. ბოლქვაძეს.

„ქართველი სტუდენტის“ პირველი ნომერი თექვსმეტგვერდიანია. ყდაზე, ჩუქურთმის ფონზე, გამოსახულია პირველი კორპუსის ხედი ჩრდილო-აღმოსავლეთის მხრიდან.

„ქართველი სტუდენტის“ 1920 წლის პირველი ნომერი გამოქვეყნებულია: სარედაქციო წერილი „სტუდენტთა დღე“ ქრისტეფორე რაჭველიშვილის „სტუდენტობა“, ვ. ხარაძის „26 იანვარი“, არალო ფერასის „მეტი ყურადღება“, „სტუდენტის უნივერსიტეტის ისტორიიდან (ზოგიერთი თარიღი)“, „სტატისტიკური ცნობები სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა შესახებ“, გ. ფ.ს. პროფ. იოსებ ყოფმძე (1822-1919), შალვა ნუსუბიძის „ერთი გვერდი ჩვენი უნივერსიტეტის ისტორიიდან“, სამსონ ფორცხალავას „ჩემი სტუდენტობის დროიდან“.

სარედაქციო წერილში, „სტუდენტთა დღე“, აღნიშნულია, რომ 26 იანვარი „ლირსაგნობი და შესანიშნავი დღეა მიუღი ქართველი ერის და კერძოდ ქართველ სტუდენტთა ცხოვრებაში, რადგანაც სწორედ ამ ორი წლის წინთ (იანვრის 26-ს 1918 წ.) აღსრულდა სახუკვარი ზრახვა, სინამდვილედ იქცა ოცნების აზრთა და ფიქრთა ხვეულში საბაზო ზეარო იდეა: საბირელო ჩაყარა ჩვენი ეროვნულ-კულტურული ცხოვრებისა და აღორძინების კერას, მეცნიერების უმაღლეს ტაძარს, — ქართული უნივერსიტეტი“.

წერილში ნათქვამია, რომ ამ დღის აღსანიშნავად „ქართველი სტუდენტობა მარ

თავს „სტუდენტთა დღეს“ და თავის უსაზღვრო სიხარულის და აღტყების განცდას ზემოთ ამცნობს მთელ ქართველ ერს“.

სარედაქციო წერილის ავტორები ნაზგასმით აღნიშნავენ, რომ იმ პერიოდის სტუდენტობას მძიმე და აუტანელ პირობებში უხდებოდა ცხოვრება და „მეცნიერული მუშაობის წარმოება“. იქვე გამოთქმულია იმედი, რომ, რადგან ასრულდა ყველაზე დიდი მზანი და დაარსდა ქართული უნივერსიტეტი, სინელებს მალე გადალახვენ და „ქართული უნივერსიტეტის საშუალებით მრავალსაუკუნეთა განმავლობაში განმტკიცებული ჩვენი დიადი ეროვნული კულტურა კვლავ აყვავდება“.

დღეს მითხველს ვთავაზობთ ორ მასალას ჟურნალ „ქართველი სტუდენტის“ 1920 წლის პირველი ნომრიდან.

ჟურნალში დასტამებულია ქრისტეფორე რაჭველიშვილის ძალზე საინტერესო წერილი „სტუდენტობა“, რომელშიც აღწერილია ქართველი სტუდენტების ყოფა რუსეთის სასწავლებლებში, ნათქვამია, რომ იმ ეტაპზე მწიფი იყო ქართველი სტუდენტობაზე წერა, რადგან იგი არ წარმოადგენდა „ჩამოქნულ, გარკვეულ სახეს, ისევე, როგორც ქართველი ინტელიგენციისა. ტყუილად კი არ გავურბოდა ქართველი მწერალი მის განსახიერებას: ქართველი ინტელიგენტის ტიპი აქამდე არ ყოფილა, იგი ახლა უნდა დაიბადოს მხოლოდ“.

ამ „დაბადებაში“, ცხადია, ავტორი უნივერსიტეტს ავისრებდა უდიდეს როლს.

ამავე წერილში ქართველი სტუდენტობა შედარებულია სხვა ქვეყნების სტუდენტობასთან და მიგნებულია საუკლისხმო მსგავსებები და განსვავებები. განსაკუთრებით გამოკვეთილია რუსეთის სასწავლებლებში წასული ქართველი და უკრაინელი სტუდენტების ურთიერთანადობა, რასაც იგი ეროვნული თვითშეგნების მაღალი დონით ხსნის: „ქართველი სტუდენტი უახლოვდებოდა, განსაკუთრებით, ბოლო ხანებში, დაზარალებული ერების შეილებს. და უნდა ითქვას, რომ მათში იგი განიროვნდა ერთნაირ პოლიტიკური სიმწიფით. მას უფრო ნათლად სჭირდა ჩამოყალიბებული მიზნები, ვიდრე მის ამხანაგებს. ამას გრძობდნენ, მაგალითად, უკრაინელები“...

მიმოხილვითი ნაწილის შემდეგ ქრისტეფორე რაჭველიშვილი სიამაყის გრძობით

აღნიშნავს, რომ „ქალა მდგომარეობა შეიცვალა. ქართველ ახალგაზრდობას საკუთარი მეცნიერების ტაძარი აქვს და მანაც იგი უნდა დააფასოს. თავისუფალ საქართველოში ქართველმა სტუდენტმა მალა უნდა ასწიოს განათლების ჩირაღდანი და ცოდნის სინეებით გაანათოს სამშობლო“.

ჟურნალში წარმოდგენილ მასალათაგან აღსანიშნავია შალვა ნუსუბიძის წერილი „ერთი გვერდი ჩვენი უნივერსიტეტის ისტორიიდან“. წერილში იგი ქართველ საზოგადოებას ასტყნებს იმ „უფრხაურს“, რომელიც გამოიწვია პეტროგრადში „ქართველ მოწინავე ელემენტების განზრახვამ“ უნივერსიტეტის დაარსების შესახებ.

შალვა ნუსუბიძე იხსენებს, როგორ ხვედობდა რუს მეცნიერებს და ესაუბრებოდა ქართული უნივერსიტეტის დაარსების საკითხებზე, როგორი „სიბრახე“ გადაუღლიდა ყველას სახეზე, როცა ხვედებდნენ, რომ „საქართველოში ვიღაცა გათავზედებულა და ამ პოლიტიკურად და კულტურულად „უსუსურ“ ერს უნივერსიტეტს უფსნის“.

იგი წერს — „განათლების მინისტრი ვინახულე. მან ნაძალადევი თავზიანობით მიმილო... მიკითხავდა ლექციას იმის შესახებ, თუ რა უნაყოფო და მიუფიქრებელი ნაბიჯი გადაუღდას „ზოგიერთ ქართველ ინტელიგენტებს“. სხვას რომ თავი დაგანებოთ, სიქვა მინისტრმა, როდესაც ჩემი პასუხი მოისმინა, თქვენ არც მეცნიერული ენა გაქვთ, ტერმინოლოგია. იფიქრეთ რამდენი დრო დაიკარგება ყველა ამის შექმნაში და შექმნით კი?“

შალვა ნუსუბიძე რუსი ჩინოფიკების ისტორიას იმით ხსნის, რომ მათ „ეპნობდა“ ქართული უნივერსიტეტის, თუმცა ამას არ ამყლავდნენ და მალულად ცდილობდნენ რუსული უნივერსიტეტის გახსნას „წახაოთ, რამდენ ხანს იარსებებს თქვენი უნივერსიტეტი“.

უნივერსიტეტის დაბარსავალთა მიზნები როგორც მისი კულტურული და სანსონი დისკომი არაპის დასაწანი არ იქნებოდა

— ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა ორგანოს — ჟურნალ „ქართველი სტუდენტის“ პირველი ნომერში დაბეჭდილი შალვა ნუსუბიძის წერილი აღმოჩნდა იყო მისი ქალიშვილისთვის, პროფე

სორ თამარ ნუსუბიძისთვის, რომელიც შალვა ნუსუბიძის ავობისათვის მამაზე სანუკვარ მსალუბს აგროვებს. ქალბატონი თამარი ამ ჟურნალით დაინტერესდა და თავისი აზრიც გავცნობა.

თამარ ნუსუბიძე: — ამ წერილის აღმოჩენა ჩემთვის ძალიან სასიამოვნოა. მე ვაგროვებ ყველაფერს, სადაც ორი სიტყვა მინც წერია ცუდი ან კარგი კარგა ნუსუბიძის შესახებ. კარგი არქივი მაქვს და წერილსაც იმ არქივს მივუხატებ. აქ, მამაჩემის ხასიათიდან გამომდინარე, ბევრი კარგი დეტალი შეგინწნე. უნდა გიხარიათ, რომ თაობა, რომელიც სათავეში ჩაუდგა უნივერსიტეტის დაარსებას, უკვე შეფასებულია. მამინ ყველანი ახალგაზრდები იყვნენ, მათ შორის ყველაზე ახალგაზრდა იყო 29 წლის შალვა ნუსუბიძე.

ეს თაობა აღტყებული, რომანტიკული განწყობით მოვიდა და ერთბაშად დაინყო ყველა საქმის კეთება: იქნებოდა ეს უნივერსიტეტისათვის სახელმძღვანელოები გამოცემა, ბიბლიოთეკის და გამოცემების მოწეება, უნივერსიტეტის სტუდენტების მოზადება.

არ გვინდა, რომ რუსეთის რევოლუციის მაღლიერები ვიყოთ, მაგრამ მამინ მართლაც ისტორიული შანსი მოგვეცა, რადგან რუსეთს ჩვენთვის არ ეცალა. ბოლშევიკები ანგრევდნენ თავის ქვეყანას. მოწინავე ქართველებმა კი ამით ისარგებლეს და რუსეთის წინაშე დასვეს საკითხი, მიეცათ უნივერსიტეტის გახსნის უფლება.

მოგესტყებათ, საქართველოში უნივერსიტეტის გახსნა რუსეთზე იყო დამოკიდებული. ჩემთვის ძალიან საინტერესო იყო იმის ნაკითხვა, თუ როგორ გვებრძოდნენ, როგორ არ უნდოდათ ქართული უნივერსიტეტი, როგორ იგრძნობდა მათ დამოკიდებულებაში — თქვენ ვინ ხართ, რა უნივერსიტეტი შეგიძლიათ დააარსოთ. სხვათაშორის, რუსეთის ეს დამოკიდებულება — რა ერი ხართ, რამშელა პრეტენზიები გაქვთ და ა.შ., დღესაც გრძელდება.

მამინ ამას გამბედაობა სჭირდებოდა. თუმცა მინც 1920 წელი იყო და ვერ კიდევ არავე ფიქრობდა, რომ საქართველო დაეშობოდა და ისევე მონობის ქვეშ აღმოჩნდებოდა.

განვითარებული მოვლენების მიუხედავად, დასლოებით ოცდაათიან წლებამდე, გარკვეული თავისუფლება იყო. უნივერსიტეტის დამაარსებლები მივლენებით მიდიოდნენ უცხოეთში, არსებობდა ურთიერ თავმშრები სხვა ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებთან.

რასაკვირველია, რუსეთის თვალთ რომ შევხედოთ, საქართველო იყო ბატონა ქვეყანა, რომელსაც, მიუხედავად მისი დიდი წარსულისა, აღარავერი შერჩენოდა, მაგრამ იმ თაობას სჭირდა ქართული შემართება და კატეგორიული გადაწყვეტილება. თუ ჩვენ ამ მომენტს ხელნდა გავუშვებთ, საქართველოში უნივერსიტეტი აღარასოდეს იქნება — ფიქრობდნენ მისი დამაარსებლები.

სწორედ შალვა ნუსუბიძე და კიდევ რამდენიმე მეცნიერი იყო ჩართული იმ ვჯვფში, რომელიც კერესისთან შევიდა და ნებართვა აიღო. არც ერთ ინსტანციას არ ტოვებდნენ, ოღონდ ეს საქმე გაეტანათ. დიდი ბრძოლით, მაგრამ მინც გამარჯვდა. მიუხედავად იმისა, რომ შუმდგე საქართველოში საქმე უკულმა წავიდა, ამ თაობის მცველობამ თავისი შედეგი გამოიღო. დღეს ჩვენ გვაქვს უნივერსიტეტი.

ეს თაობა, ივანე ჯავახიშვილის მეთაურობით, საფუძველს უყრიდა იმ ევროპული სტანდარტების უნივერსიტეტს, რომელსაც ჩვენ ვიცნებობთ და რომელიც დღეს გვინდა რომ გვეწინდეს. მაგისტრატურა, დოქტორანატურა, საერთაშორისო ღირებულების დიპლომი და ა. შ., ვერ კიდევ მამინ ყალიბდებოდა. კომუნისტებმა და უკვიცა პოლშევიკებმა საქართველოს წინეი დააკარგინეს. იმ თაობის მინეები რომ ბოლომდე შესრულებულიყო, დღეს ჩვენი დიპლომი არავის დასაწნე არ იქნებოდა. შალვა ნუსუბიძემ, როდესაც ის ევროპიდან დაბრუნდა, ბრძანა: „ჩვენ არ გვაქვს საქმე ისე, რომ ქედი მოვიხაროთ ევროპის საფიერსიტეტო განათლებისა და მეცნიერების წინაშე. ჩვენ თავისუფლად შეგვიძლია, მათ ვესაუბროთ, როგორც თანასწორი თანასწორს.“ იგონებენ კიდევ, დომ სემინარი, რომელიც დააარსა შალვა ნუსუბიძემ და რომელსაც გარზარდა ფილოსოფოსების მთელი თაობა, ტოლს არ უდებდა ევროპული უნივერსიტეტების წამყვან მეცნიერთა სემინარებს. ისინი მუშაობდნენ ევროპულ დონეზე და შეიძლება უკეთესადაც კი.

სივრცითი ლიტერატურათმცოდნეობა ერთმანეთი გააუქმეს

3-5 აპრილს საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახელობის ეროვნული ბიბლიოთეკის სხდომათა დარბაზში შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ეგიდით გაიმართა ლიტერატურათმცოდნეობის საერთაშორისო სიმპოზიუმი თემაზე: ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. სიმპოზიუმს სტუმრობდნენ ამ სფეროს წარმომადგენლები საქართველოს რეგიონული უნივერსიტეტებიდან, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან. სიმპოზიუმი გახსნა ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორმა, პროფესორმა ირმა რატიანიამ, რომელმაც აღნიშნა, რომ ლიტერატურის ინსტიტუტი წარმოადგენს ქართული ლიტერატურისა და ლიტერატურათმცოდნეობის პრობლემების კვლევის ცენტრს საქართველოში. მისი თქმით, ბოლო პერიოდში ინსტიტუტი აქტიურად დაადგა განათლებისა და ინოვაციების გზას.

ჯერ კიდევ მაშინ ასე გაცვდა ეს სიტყვა. ახალგაზრდების ინტერესებიც, ძირითადად, ამ წრეში ტრიალებს. მათი შემოქმედება ძალიან ჰგავს 70-იანი წლების ქართველი მწერლების ნაწარებს. ბევრი თამაშია, ბევრი ირონია. მე ვფიქრობ, რომ მთელს ევროპაში ლიტერატურა დიდი სამზადისის წინაშეა. პოეტები მუხის მოლოდინში არიან და მინც არ კარგავენ დროს — მუშაობენ სიტყვაზე, ფიქრობენ, თამაშობენ ბევრს და თითქოს რაღაც დიდისთვის ემზადებიან — ასეთი შთაბეჭდილება რჩება კაცს.

როგორც გამოდიოდნენ მხარეები გომორის „ჰინა-ლიდან“, ისა გამოიხარებოდა სოლომონ ახლა გორხისის კონსილად

მხილ მარალიანი, პროფესორი: — სულ სამი რამ არსებობს ქვეყანაში: ეს არის მეცნიერება, ხელოვნება და თეოლოგია. მოგესხენებათ, თეოლოგია — ეს ისეთი რამ არის, რისი ინტერესის ობიექტი არის აბსოლუტი და ადამიანის გონება მზად არ არის მის შესაქმნად. ჩვენ ვცდილობთ აბსოლუტის, ლტერის შექმნას მხოლოდ და მხოლოდ იმ საშუალებით, რომელიც მის მიერ ჩვენს გარშემოა შექმნილი. ამიტომ ეს შემოწმება არ არის, ანუ ამ შემთხვევაში ვერ ვისაუბრებთ მეცნიერებაზე. ვერ შევნიშნავთ უფლის გზებს...

კომპიუტერული პრობლემები

ლიანა ბრეზინა, ლიტერატურათმცოდნე: — დღევანდელი ლიტერატურული პროცესი ძალიან საინტერესოა. ამას ჩვენ ვეძახით პოსტსაბჭოური პერიოდის ქართული ლიტერატურა, რომელიც მართლაც ძალიან განსხვავდება იმისაგან, რაც საბჭოთა პერიოდში იყო. თუმცა ეს განსხვავება ყოველთვის დღევანდელი ლიტერატურის სასარგებლოდ არ მეტყველებს. პირველ ყოვლისა, რაც თვალში გეცხვება — ეს არის ბილნ-სტყევებისა და ფარგონის მოძალბა. ფარგონს კიდევ აიტანს კაცი. რაღაც დონით ყველაფერი კარგია, მაგრამ მეტისმეტი — არ ვარგა. როცა ყველაფერი ერთნაირად კეთდება, ერთფეროვანი ხდება და მოსაწყენია. ამხე ბევრი იწერება, ამ ფერმენს ჩვენ ვიკვლევთ. საერთოდ, ეპოქას, რომელშიც ვცხოვრობთ და ამ ლიტერატურასაც პოსტ-მოდერნის სახელწოდებით მოვიხსენიებთ. ეს არის ლიტერატურა, სადაც თამაში არის ნამდვილი და უმთავრესი. ადრე, ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდში, ამ მხარით წერდა ბევრი ქართველი პროზაიკოსი და პოეტი. მაგალითად, გურამ დოჩინაშვილის პროზაში, ვახტანგ ვაგახაძის ლექსებში განსაკუთრებით შეიმჩნეოდა პოსტმოდერნისტული თამაშის ელემენტები, თუმცა მაშინ ეს სახელი ჩვენში არ იხმარებოდა და არც ვიცოდით, რომ ეს იყო პოსტმოდერნი.

რაც განეკუთვნება ხელოვნების სფეროს და რაც განეკუთვნება აბსოლუტს — ეს ძალიან მნიშვნელოვანი მომენტია. შესაბამისად, ჩვენ უნდა გამოვცადოთ, რომ მეცნიერება არ არის ყოვლისმომცველი, მაგრამ იმავდროულად უნდა ვაღიაროთ, რომ მეცნიერების როლი სულაც არ არის მოკრძალებული — ყველა მეცნიერება ძლიერი და კომპლექსური თავისი მეთოდის ფარგლებში, ამ მეთოდის იქით იწყება ვარაუდების სფერო. ვარაუდები კარგია ლიტერატურაში, მხატვრობაში... მაგრამ ეს ვარაუდები, თუ მათ რაიმე მეცნიერული საფუძველი არ გააჩნიათ, ძალიან საშიშია მეცნიერებაში.

პოსტმოდერნისტული ტენდენციები ლიტერატურათმცოდნეობაში არ არის

ჩვენ მივადექით მთავარ პრობლემას — რა უნდა შეინახოს თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობა? მთელს ხელოვნებაში და, მათ შორის ლიტერატურათმცოდნეობაში, უცებ მოვიდა უცნაური და მოულოდნელი რამ — პოსტმოდერნიზმი, რომელსაც მეცნიერებასთან მხოლოდ სიტყვიერი შეხება ჰქონდა. ეს არ იყო ნამდვილი მეცნიერება, ეს ფსევდო მეცნიერება გახლდათ (ქიმიკა და ალქიმიკა რომ შეადაროთ ერთმანეთს, ისე). და აი, დაიწყო ძალიან დიდი ზეგავლენა ადამიანების გემოვნებაზე, მათ შეხედულებებზე. ჯერჯერობით, პოსტმოდერნისტული ტენდენციები ლიტერატურათმცოდნეობაში დაძლეული არ არის. ყველაზე მთავარი და მნიშვნელოვანი, რაც ხდება, არის ის, რომ დამთავრდა ის ეპოქა, როდესაც „ლიტერატურათმცოდნეობის“ ძირითადი საქმიანობა ამა თუ იმ თხზულების მოკლე შინაარსის მოყოლა და შემდეგ არაიმანერული კანონების მიხედვით მათი განხილვა იყო. დღეს ყველა ცდილობს, რა-ზედაც იყო არ უნდა იმუშაოს, იმ მიმართულების, იმ თვალსაზრისის იმანერული წესებიდან გამოვიდეს — ეს უკვე ისე ანტიკონვენციურია ლიტერატურათმცოდნეობას, რომ თქვენ შეგიძლიათ მკვლევარს რაღაცეა მას დაეთანხმეთ ან არ დაეთანხმეთ. სამაგიეროდ, ყოველთვის იცით — მეცნიერი რა მნიშვნელობით ხმარობს ამა თუ იმ ტერმინს, რა შინაარსს დებს მასში და როგორია მისი კვლევის მეთოდი.

თამაშს, მათ შორის ყველა ბინძურ თამაშსაც, აქვს თავისი წესები, აქვს ასევე დარღვევის წესები. ანუ ახლა ნელნელა ხდება პოსტმოდერნიზმის თამაშის წესების დარღვევა იმ თვალსაზრისით, რომ მისმა პიკმა უკვე ჩაიარა: ადამიანებს უკვე მოეწონათ არა მარტო სუროგატები, არამედ მოენატრათ რაღაც ნამდვილი, რაც დაკავშირებულია მათ სულთან. ეს მომენტები საკმაოდ კარგად არის ასახული დღევანდელ ლიტერატურაში მსოფლიო მასშტაბით. ქართულ ლიტერატურაში, ამ მხრივ, შეიძლება შედეგები ვერ იქნება, მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ჩვენი ლიტერატურა საკმაოდ კარგად იკითხება — ეს ხომ, თავისთავად, რაღაცაა ნიშნავს.

თანამედროვე ლიტერატურის პრობლემები

— ყველაზე მნიშვნელოვანი არის ის, რომ დღევანდელი ლიტერატურაში ნელნელა უკან დაიწია სოციუმის თემა, რაც სწორედ ჩრდილოეთის სოციალურ ქვეყნებში ადამიანს და ადამიანი ხდებოდა საინტერესო იმდენად, რამდენადაც ის ავად თუ კარგად სოციუმს უპრობლემოდ მოდიოდა. დღეს ლიტერატურას აინტერესებს არა უბრალოდ ადამიანი, არამედ კონკრეტული ადამიანი, და რაც ყველაზე მთავარია, აინტერესებს ადამიანი მართლაც არეში. „მართლაც არე“ გრიგოლ რობაქიძის მიერ შემოღებული ტერმინია, რაც გულსხმობს ისეთ სემანტიკურ ველს ან კონტექსტს, სადაც ნებისმიერ სავანას, მოვლენას, ხდომილებას, სიტყვას აქვს ცალსახა მნიშვნელობა, ანუ შეუძლებელია მისი მრავალმნიშვნელოვნად გაგება. დღეს ადამიანი ხდება სწორედ ამ მართლაც არეში. მე ვერ ვიტყვი, რომ განსაკუთრებულ სულიერ სიღრმეებამდე მივდივართ, მაგრამ ადამიანი აღარ არის ალარაფრის, მათ შორის სოციუმის, ჭანჭკვი. ადამიანი გახდა ფსევდო. ამიტომ განწდა ჩვენს ლიტერატურაში ადგილი თავისუფალი ადამიანი.

ადამიანი ხდება საინტერესო თავისი ნაკლით, თავისი მანკაღიერი მიდრეკილებებით... იგი ძალიან ადვილად იცვლის ხოლმე მხატვრულ ლიტერატურაში ფონს, სიტუაციას და ა. შ... ერთი და იგივე ადამიანი არის ხოლმე ჩაყენებული ხან რეალურ, ხან აბსურდულ სიტუაციაში. ჩვენს დღევანდელ მსოფლიო ლიტერატურაში ირეალური, მისტიური და აბსურდული გარემოებები ადამიანის გარშემო ისევე ირევა, როგორც თქვენს სიმბოლეში და ხანდახან თქვენს ცხოვრებაში — ეს არის დღევანდელი ლიტერატურის ერთერთი მთავარი მახასიათებელი.

მე მხარია, რომ ლიტერატურა მისცავს იმას, რომ ნებისმიერი ადამიანი საინტერესო არა იმით — რას წერს, რას ხატავს, რას აწერს, რა პოლიტიკურ დებულებებში იღებს მონაწილეობას, არამედ თავისთავად უკვე მისი არსებობის ფაქტით. ყველა ეროვნული ლიტერატურა ამ საკითხს სხვადასხვაგვარად წონის. ჩვენი ლიტერატურისთვის ეს ძალიან რეალური მახასიათებელია.

მე-11 გვერდი

ეროვნული ბიბლიოთეკის დირექტორი ეზარ ჯგერენია, ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორი ირმა რატიანი და პოეტი ქრის მიჩელი

80-10 გვერდიდან

არსაქოვს თუ არა
საქართველოში მასობრივი
ლიტერატურა?

საქართველო ძალიან პატარა ქვეყანაა იმისათვის, რომ აქ მასობრივი ლიტერატურა არსებობდეს – ჩვენ 5 მილიონიც არ ვართ. ჩვენთან მკითხველის რაოდენობა ძალიან შეზღუდულია. ჩვენ, ფაქტობრივად, ერთმანეთს ვუწერთ და ვუკითხავთ... დაიღეთ გულზე ხელი და მითხარით, თქვენ გინახავთ ქართველების ხელში მასიურად წიგნი? მასობრივი ლიტერატურა დიდ ქვეყნებში, მათ შორის რუსეთში არსებობს. მეტროს ვაგონში ზის წერა-კითხვის ნაკლებად მცოდნე რუსი და ხელში უჭირავს წიგნი. ჩვენთან უყურებენ სერიოზულად. დამისახველეთ დღეს ერთი ქართველი მწერალი მაინც, რომლის წიგნის ტირაჟიც 10 000-ია, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენთან ბესტსელერიც არსებობს და მასზე გამოცხადებული ნომინაციაც. ჩემთვის უცნობია წიგნი, რომლის ტირაჟიც 25 000-ზე მეტია.

25 000 ტირაჟით ვრცელდება ხოლმე მაგალითად ჭაბუა ამირეჯიბის, გოდერძი ჩოხელის წიგნები. მე არ ვიცი, ავა მორჩილადის წიგნების ტირაჟი, მაგრამ სხვათა შორის უნდა გითხრათ, რომ ის თემატურად და სტილისტურად საკმაოდ ადვილად „მოსანებლებელი“ მწერალია და დიდ ქვეყანაში მასობრივი კულტურის ნიმუშთა რიგში მოხვედებოდა.

ჩვენთან ძალიან პოპულარულია პაოლო კოელიო. მე არ ვიცი, რა არ უნდა გქონდეს ნაკითხული, რომ ეს ნაკითხო. მე ვიცი ხალხი, რომელიც ასეთ ლიტერატურაზე იზრდება. მაგრამ იცით რაშია საქმე? ჯერ კიდევ ცოცხალი რამდენიმე მწერალი, რომელიც ასაკის მიუხედავად ბევრად უფრო თანამედროვეა. მოკლედ, როგორც გამოიღონდნენ ხოლმე ძველად მწერლები გოგოლის „შინელიდან“, ისე გამოიპარებიან ხოლმე ახლა ბორხესის პონროდან.

„თავსილი“

გამოცველა ქართველ ებრაელთა ტრადიციული ზეპირი
თარგმანების შესახებ

ალსანიშნია ის ფაქტი, რომ სექტემბრისთვის ეუდასა და სამარიის ავადმეიური კოლეჯის პროფესორის, იერუსალიმის ებრაული უნივერსიტეტის ტრუმენის სახელობის „მშვიდობის პრობლემათა ინსტიტუტის“ მეცნიერ-თანამშრომლის, ასევე რადიო „ქოლ ისრაელის“ ქართულენოვან გადაცემათა რედაქციის ხელმძღვანელის რუბენ ენუქაშვილის ავტორობით გამოვა წიგნი – ქართველ ებრაელთა შორის არსებული მოსეს ხუთნიგნულის ზეპირი ტრადიციული თარგმანის ტექსტი.

გამოსაცემად მზადდება ასევე მეორე წიგნი, სახელწოდებით „თავსილი“ – გამოცველა ქართველ ებრაელთა ტრადიციული ზეპირი თარგმანების შესახებ. „თავსილი“ ნიშნავს კომენტარს, განმარტებას. ეს სახელწოდება მიღებულია, როგორც ჩანს, მოსეს ხუთნიგნულის არაბული თარგმანის მიხედვით, რომელსაც ერქვა „თავსირ“. – ეს თარგმანი მე-10 საუკუნეში, ძირითადად, ებრაელებისთვის შესრულდა.

„ჩვენი მიზანია, ამ თარგმანის შესახებ ვაცნობოთ მთელ სამეცნიერო და კულტურულ საზოგადოებას. აქამდე ეს საერთოდ არ იყო ცნობილი და, ბუნებრივია, რომ მის შესწავლას მრავალი თვალსაზრისით წარუვადი მნიშვნელობა აქვს – ერთი ახალი ფურცელი შემატება ამ კულტურული და მეცნიერული კვლევის სფეროს. ამის შემდეგ კიდევ ბევრი რამ შეიძლება გამოვლინდეს.“ – აღნიშნა ჩვენთან საუბარში რუბენ ენუქაშვილმა.

სიმპოზიუმზე მან სწორედ ამ წიგნების გამოცემის მნიშვნელობასა და ბიბლიური წიგნების ქართული თარგმანების პოპულარიზაციაზე ისაუბრა.

გალაპტიონის ლექსები ინგლისურად

ახალგაზრდა ამერიკელი ქრის მიჩელი გალავტიონ ტაბიძის ლექსებს ინგლისურ ენაზე თარგმნის. მისი მიზანია, ამერიკას გალავტიონის შემოქმედება გააცნოს. მისი რამდენიმე თარგმანი უკვე დაიბეჭდა გაზეთში „Georgian today“. ქართული ლიტერატურის შესწავლისა და მისი პოპულარიზაციის თვალსაზრისით ქრის მიჩელი საქართველოში აპირებს სწავლის გაგრძელებას. მას სურს ქართული ლიტერატურით სხვებზე მოხიბლოს. ახალგაზრდა მთარგმნელი გალავტიონის ლექსების პატარა კრებულის გამოცემასაც აპირებს.

ქრის მიჩელი შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ეგიდით გამართულ სიმპოზიუმს დაესწრო და თავის მოხსენებაში გალავტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში პოეზიის ქართულიდან ინგლისურად თარგმნის პრობლემატიკაზე ისაუბრა.

მკითხველს ვთავაზობთ ქრის მიჩელის მიერ ნათარგმნ ლექსს – „ქარი ქრის“

Sweeping Wind

Sweeping wind, sweeping wind, sweeping wind,
Brushing leaves, rushing up, gusting through...
Rows of trees, whole armies, bow and bend
Where are you, where are you, where are you?
First it rains, then it snows, then it snows.
Where you are, I'll never know, never know!
Everywhere, haunting me, is your face.
Every day, all the time, every place...
An endless sky sifts its misty musings in
Sweeping wind, sweeping wind, sweeping wind...

უნივერსიტეტში

მემორანდუმი
ფიზიოლოგიის ინსტიტუტთან

24 მარტს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და ივანე ბერიტაშვილის სახელობის ფიზიოლოგიის ინსტიტუტს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.

მემორანდუმი ითვალისწინებს ბიოლოგიისა და ბიომედიცინა მეცნიერების განვითარებას, ბაკალავრიატისა და მაგისტრატურის ეტაპზე სტუდენტების, დოქტორანტურის დონეზე კი სათანადო პროგრამებისა და მაღალკვალიფიკაციური დოქტორანტების მომზადებას. კვლევითი სამუშაოებისათვის ინსტიტუტი უნივერსიტეტს სთავაზობს თავის სამეცნიერო-ექსპერიმენტული ბაზის გამოყენებას, ხელს უწყობს სახელმძღვანელოების, სამეცნიერო შრომების, კრებულების და მონოგრაფიების გამოცემას.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორმა, პროფესორმა გიორგი ხუბუამ თავის გამოსვლაში ხაზი გაუსვა ქართული ფიზიოლოგიური სკოლის დიდ ტრადიციებსა და მის მნიშვნელობას. მისი თქმით, ამ სკოლის მეცნიერები მრავლად არიან წარმოდგენილი უნივერსიტეტში: „უნივერსიტეტს კვლავ აქვს მათი თანადგომის იმედი. გრანტების მოპოვებისა და უცხოეთთან ურთიერთთანამშრომლობის მიმართულებით უნივერსიტეტისა და ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის ერთობლივი მუშაობა მნიშვნელოვნად გაზარდის ნებისმიერი განაცხადის წარმატების შანსს. ამ მხრივ, ფიზიოლოგიების ენაზე რომ ვთქვათ, უნივერსიტეტის სახით განიზრდება ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის სასიცოცხლო არეალი“, – განაცხადა რექტორმა.

თავის მხრივ ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორმა მერაბ ცაგარელმა ბაკალავრიატის დონეზე სასწავლო პროგრამების პრევენტივითა და მონაწილეობის სურვილი გამოთქვა. მაგისტრებისა და დოქტორანტების კვალიფიკაციის ასამაღლებლად კი რექტორს კონკრეტული გეგმა შესთავაზა.

თსუს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური

ჩვენ არ გვინდა რევოლუსია,
მძაფრი აქცენტიები კი უნდა
დავსვათ

პურისია ბაროვილი

ზურაბ რთველიაშვილის გაცნობა რთული არ არის, ის, უბრალოდ, ნამდვილი ქართველი! – ასე თვლიან მისი პოეზიის მოყვარულები და მეგობრები. პოეტი, რომელიც სიტყვებს, როგორც ნაღებს ისე აფეთქებს, თავს ნამდვილ არტისტად მიიჩნევს. არტისტს კი უფლება აქვს ნებისმიერი ფორმით გაუზიაროს საზოგადოებას პირადი შემოქმედებით გამოცდილება. უფლება აქვს იყოს რეკლამისტი და იღებდეს აქტიურ მონაწილეობას ამბოხებაში, რათა შემდეგ ახალი ენერჯით დატუმბული სწრაფად დაუბრუნდეს საწყის პოზიციას.

„ანარქი“ პოეტი მხოლოდ ლექსებით არ გამოხატავს თავის მოქალაქეობრივ პოზიციას. სახელმწიფო უნივერსიტეტში გამართულ შეხვედრაზე, რომელიც „სტუდენტთა დემოკრატიული ლიგის“ ინიციატივით გაიმართა, მან დამსწრე საზოგადოებას ღირსების და თავისუფლების დაცვისკენ მოუწოდა. ცნობილია, რომ ზურაბ რთველიაშვილი „თანასწორობის ინსტიტუტის“ წევრებთან ერთად მონაწილეობდა მშვიდობიან საპროტესტო აქციებში და შიმშილობდა უნივერსიტეტის პირველი კურსის სტუდენტის ჯაბა ჯიშარიანის გათავისუფლების და გიორგი ზერეკიძის სასჯელის შესუსტების მოთხოვნით. მისი თქმით, ხელისუფლებასთან დაპირისპირება თვითმიზანი არ არის, მაგრამ ბოლო პერიოდში მიმდინარე სასამართლო პროცესებმა საზოგადოების გაღიზიანება გამოიწვია.

„მე არავის არ მოუწოდებ კანონის დარღვევისკენ, პირიქით, ყველას ვურჩევ, კანონი დაიცავს.“

ჩვენ, პირველ რიგში, ქართველები ვართ, შემდეგ ევროპელები. ევროპამდე ჯერ კიდევ შორი გზაა გასავლელი, სამაგიეროდ, ახლო პოზიციამდე, ამიტომაც მოვინდოებ თქვენთან. რთულია, იყო ადამიანი და პოეტი. ჭეშმარიტი ხელოვანი სიმართლის დასაცავად სულ მზად უნდა იყოს, ქვეყნის სამსახურისთვის უნდა იტანჯოს“, – განუცხადა მან სტუდენტებს.

სტუდენტებთან შეხვედრის მიზანი პოლიტიკაზე საუბარი არც ყოფილა. „უჩვეულოდ მგრძობიარე მედიაციისტი“ მისთვის დამახასიათებელი ინტონაციით და გატაცებით კითხულობდა ლექსებს: „კანონი არა აქვს ჩემი ჩაცმის წესებს, გავყავი ფეხები პატარა ქუჩაში, მათ, ვისაც არ ესმის, ვაპასუხო ლექსებით“, „მარჯვენა ის მზე, ტყვიას რომ ისვრის, მარჯვენა ის მზე, რომ ავცდებ მიზანს...“

ზურა რთველიაშვილის მხრით, რომ შეისმინო, უნდა შეიმეცნო, გააცნობიერო ის ღირებულებები, რომელიც საზოგადოებისთვის ძვირფასია, თავისუფლების მოპოვება კი მხოლოდ დიდი სიყვარულით შეიძლება. ახალგაზრდებთან ის ისეთივე ლაღი და გულანდობილი იყო, როგორც თავის პოეზიაში.

– მე მგონი, არანაირი რევოლუსია აღარ გეჭირდება, მაგრამ მძაფრი აქცენტები უნდა დაგვთავაზო – რა ხდება იმ სოციალურ ვითარებაში, რომელიც ვცხოვრობთ. ჩვენ არ უნდა ვიყოთ მათხოვრის პოზიციაში. უნდა ვიყოთ მომთხროვნეები და არა ვასაღები. მე პატივს ვცემ პიროვნებებს და არა პოლიტიკოსებს, რომლებსაც არ ვენდობი ანტიკური ხანიდან დღემდე! – განაცხადა მოშიშმულე პოეტმა.

„მისი ლირიკული „მე“ არის არა განმარტებული მონოლოგისტი, არამედ სტიქიურად შექმნილ ტრიბუნაზე აჭრილი და გამოფხიზლებისკენ, რუსტინის დარღვევისკენ მონოდებული ტრიბუნა“, – აღნიშნავს ხელოვნებათმცოდნე დავით ანდრიასე „ანარქისტ“ პოეტზე. მის პიროვნებას, როგორც ზურაბ რთველიაშვილი ამბობს, თან ახლავს ლექსი, როგორც ჩრდილი – ხეს, ანგელოზს – ფრთები, ფეხს – მოძრაობა... მისი ხედეა ჰორიზონტს სწვდება, მელოდიასაც თვითონ უკვე თავს: „დავარტყი კლავიშზე ძლიერი თითები, ვარ ამ მელოდიის მთავარი დამკვეთი...“

ზურაბ რთველიაშვილის ლექსების კრებულს „ანარქი“ ჰქვია და მათ, ვისაც მისი არ ესმის, ლექსებით ელაპარაკება. მისთვის მუდმივი ღირებულება მამულის ერთგულება და სიყვარულია, რომელსაც საზღვრები არა აქვს. „მე, მუდმივი ადამიანი, ვალი-არებ, მე, მუდმივი ჭეშმარიტება, შევიცავ ყველა დროს...“

რა... სად... როდის...

● ინდოეთისა და ჩინეთის ხელისუფლება შიმალაის მთებში ცინულის დნობამ სერიოზულად შეაშფოთა. გლობალური დათბობის შედეგების გამოსაკვლევად მათ ერთობლივი ექსპედიციის გაგზავნა გადაწყვიტეს. ეს გადაწყვეტილება, ამ ცოტა ხნის წინ, აზიის განვითარების ბანკის მიერ გამოქვეყნებულმა ანგარიშმა განაპირობა. ანგარიშის ავტორების აზრით, უახლოესი ოცდასუთი წლის მანძილზე, გამონახობლქვის რაოდენობა აზიაში სამჯერ გაიზრდება. ეს კლიმატური ცვლილებები ტრანსპორტთან დაკავშირებს და საზოგადოება გააფრთხილებს, რომ შაერის დაბინძურება და საავტომობილო საცობები საქონლის გადაზიდვასაც შეაფერხებს და რომ ამით ეკონომიკაც დაზარალდება. ეს ორი ქვეყანა კი — ინდოეთი და ჩინეთი — აზიის ატმოსფეროს ყველაზე მეტად აბინძურებს.

მეცნიერებთა და ალბინისტებით დაკომპლექტებული ექსპედიცია შიმალაის ცინულოვან მთებში ორი დიდი მდინარის სათავეს შეისწავლის. მეცნიერები შიშობენ, რომ ცინულის დნობა ჯერ წყალდიდობებს, შემდეგ კი მდინარეების დაშრობას გამოიწვევს, ეს კი, უდავოდ, ეკოლოგიური კატასტროფა იქნება.

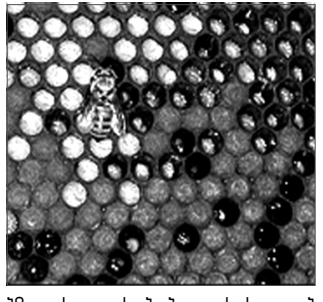

● პარიზის სიმბოლო, ეიფელის კოშკი, სულ ცოტა ხნის წინ, მოულოდნელად სიბნელეში ჩაიხიდა. დირექციის გადაწყვეტილებით ოცი ათასი ნათურა ხუთი წუთით გამორთეს. კომპანიის წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ ეს ნათურები უამრავ ელექტროენერგიას ხარჯავს, თუმცა არ დაუკონკრეტებია ხუთწუთიანი გამორთვით რამდენი ენერჯის ეკონომია შეძლეს. სამაგიეროდ, არ დაუმაღლავს, რომ ეს ნაბიჯი გარემოს დაცვის ფრანგული ფგუფების თხოვნით გადადგეს. მათ კი, თავის მხრივ, უმთავრესი კოშკის ჩაბნელებით, მსოფლიოში ელექტროენერჯის ჭარბი მოხმარების პრობლემისკენ საზოგადოების ყურადღების მიქცევა სურდათ.

● დანიის მედიკოსებმა გამოკვლევებით დაადგინეს, რომ ვიტამინები, რომელსაც მილიონობით ადამიანი იღებს, ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო კი არა, მავნებელია. სამოცდარვა ექსპერიმენტმა, რომელშიც ოთხი მილიონი ადამიანი იღებდა მონანილიობას, გამოავლინა, რომ ბეტაკაროტინი და ვიტამინები A და E სიკვდილიანობის რისკს ხუთი პროცენტით ზრდის. მედიკოსები დაბეჯითებით აცხადებენ, რომ ადამიანმა ვიტამინები ნატურალური ხილისა და ბოსტნეულის საშუალებით უნდა მიიღოს და არა სინთეტიკური დანამატების გზით.

ეს გამოკვლევა კოპენჰაგენის უნივერსიტეტის ჰოსპიტალში ჩატარდა. ამერიკის სამედიცინო ასოციაციის ჟურნალში გამოქვეყნებულ სტატიაში დანიის მედიკოსები აღნიშნავენ, რომ ასეთ კვებით დანამატებს — ანტიოქსიდანტებს — უამრავი ადამიანი იყენებს, აქედან გამომდინარე, საზოგადოების ჯანმრთელობას სერიოზული საფრთხე ემუქრება.

● შირმის მეცნიერებმა, ქარვის წვეთში, რომელიც ტრადიციულ ბუნებრივ სარკოფაგად ითვლება, ასი მილიონი წლის ფუტკარი აღმოაჩინეს. ეს წინასტორიული მწერი ყველა ადრე აღმოჩენილ ფუტკარზე დაახლოებით 35 — 45 მილიონი წლით უფროსია. სპეციალისტების დასკვნით, მას შვიკის თვისებებიც ახასიათებდა, რაზეც მეტყველებს წვრილი უკანა ფეხები. ეს კი ფუტკრის ევოლუციის თეორიას ადასტურებს.

ფუტკარი შესანიშნავადაა შენახული. იგი ზომით ძალიან პატარაა, რაც წარმოშობს ჰიპოთეზას, რომ პირველი ყვავილებიც ძალიან პატარა ზომისა იყვნენ.

● დიდ ბრიტანეთში ორი გიგანტური ქარის ელექტროსადგური შენდება. ერთი მათგანი ესკის საგრაფოში, მდინარე ტემზაზე, მეორე კი კენტის საგრაფოს სანაპიროდან ოცდაათუთმეტი კილომეტრის დაშორებით, შუა ზღვაში აიგება. ერთ გიგანტს 100, ხოლო მეორეს 341 ტურბინა ექნება და მათ მიერ გამოშვებული ეკოლოგიური ელექტროენერჯია — მილიონ ოჯახს მოამარაგებს.

ქარის ელექტროსადგურების აშენების იდეაზე დიდ ბრიტანეთში კარგა ხანია მსჯელობენ, მაგრამ ტერიტორიები ვერა და ვერ გამოიძენა, ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ ქვეყანა მინის ფართის ნაკლებობას განიცდის, თანაც, მოსახლეობის ერთ ნაწილს სმაური აღშფოთებდა, მეორე ნაწილი კი მას ფრინველებისთვის საშიშ მოვლენად მიიჩნევდა. ამჯერად, ორ მილიარდ ფუნტად შეფასებული პროექტის მშენებლობა დაიწყო. ხელისუფლება დიდ იმედს ამყარებს, რომ 2020 წლისთვის ქვეყნის 20% ეკოლოგიურად სუფთა ელექტროენერჯით მომარაგდება.

● ევროპარლამენტმა ქიმიკატების შესახებ ახალი კანონი მიიღო, რომლის თანახმად, კომპანიების მიერ მოხმარებული ქიმიკატები მკაცრად გაკონტროლდება, თანაც კომპანიებს მოუწევთ იმ ქიმიკატების უვნებლობის დამტკიცებაც, რომელსაც ათწლეულების მანძილზე იყენებდნენ. ეს კანონი არც „მწვანეებს“ მოეწონათ და არც ბიზნესმენებს.

საქმიანმა წრეებმა ჩათვალეს, რომ კანონი მეტისმეტად მკაცრია. მცირე ბიზნესის ფედერაციამ დახმარებაც კი ითხოვა, რადგან თვლიან, რომ ეს გადაწყვეტილება ყველაზე მეტად მათ დაზარალებს. „მწვანეებმა“, კი პირიქით განაცხადეს, კანონი მეტისმეტად ლიბერალია, და მისი კიდევ უფრო გამკაცრება მოითხოვეს.

● ანტარქტიკის ბნელი და ცივი სიღრმეების შესწავლა მეცნიერ-ნატურალისტთა ყურადღებას კარგა ხანია იქცევდა, მაგრამ ცინულოვანი წყლის მასა მყინთავებს თავის სიღრმეში არ უშვებდა. და აი, ამჯერად, მანქანა შეძლებს იმას, რაც ადამიანმა ვერ შეძლო. ბრიტანელმა მეცნიერებმა სპეციალური რობოტ-მყინთავი „isis“ შექმნეს, რომლის დახმარებითაც შორეული დისტანციიდან შეძლებენ ცინულის სტრუქტურის გამოკვლევას, სიცოცხლის უცნობი ფორმების აღმოჩენას და 6500 მეტრის სიღრმეზე მთლიანად ცინულოვანი სამყაროს შესწავლას.

პროექტის ავტორის, პიტერ მესონის განცხადებით, აპარატი სპეციალურადაა გათვლილი იმისთვის, რომ წყლის ვეებერთელა მასის წნევას გაუძლოს. გარდა ამისა, მას სინათლის ძლიერი წყარო აქვს და ვიდრე კამერებითა და ჰიდროლოკატორებითაა აღჭურვილი.

● ლონდონის ერთერთ კლინიკაში — სენტ-ტომასში უცნაური გამოფენა მოეწყო. კლინიკის მეცნიერებმა, დაქორწინებულ წყვილებს საკუთარი ძვლებისაგან შექმნილი ბეჭდების გაცვლა შესთავაზეს. მოგესხნებათ, უჯრედების ზრდა რთული და ხანგრძლივი პროცესია. ძვლის უჯრედს სიბრძნის კბილიდან იღებენ, შემდეგ კი სპეციალურ მკვებაგ გარემოში „ზრდიან“. საქმეში, მეცნიერების გარდა, მხატვრებიც ჩაერთვნენ. ისინი ძვლებს სხვადასხვა სასურველ ფორმებს აძლევენ. მათი განცხადებით ეს პირველი ნაბიჯია, მომავალში კი იუველირია უფრო რთული სამკაულების შექმნასაც შეძლებს.

პირველი ბეჭდები ახლად დაქორწინებულებმა ჰარიეტ ჰარისონმა და მეტ ჰარისონმა მიიღეს. ბედნიერი სახიძოს განცხადებით, იგი სპილოს ძვლისგან დამზადებულ სამკაულს ჩამოგავს, მაგრამ, მიიჩნევს, რომ უფრო ეთიკურია.

● ინდოეთმა ჰაკერების რაოდენობით მსოფლიოში პირველი ადგილი დაიკავა. ამ ქვეყნის საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტის განცხადებით, ერთი წლის მანძილზე შეძლეს 752 საიტის გატეხვა. ლაბორატორიის წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ მათი უსაყვარლესი მეთოდი და dos-შეტევა ანუ სერვერის ზედმეტად დატვირთვა, რაც მუშაობას აფერხებს, მათ კი სერვერის გვერდის ავლით, საკუთარი პროგრამების შესრულების საშუალებას აძლევს. ყველაზე გავრცელებული კომპიუტერული ვირუსი, ეგრეთ წოდებული jeefo აღმოჩნდა.

საპამის რაოდენობით კვლავ ამერიკის შეერთებული შტატები ლიდერობს. ინდოეთში კი — ერთი წლის მანძილზე მოსულ გზავნილთა 68% სპამი აღმოჩნდა.

● ხორვატიის დედაქალაქ ზაგრებში, ვალუტის გამცველი პუნქტის მოლარე ქალბატონმა მძარცველი სიცილით დააფრთხო. მძარცველი პუნქტში დღისით შევიდა, ქალს რევოლვერი მიუშვია და ფული მოთხოვა. ქალბატონმა კი ისეთი ხარხარი ატეხა, რომ თავზარდაცემულმა ქურდმა კისრისტებით მოუსვა. როცა შემთხვევის ადგილას პოლიცია მივიდა, მოძალადეს კვბლიც კი არსად ჩანდა. გაოგნებულმა სამართალდამცვეებმა ვერ წარმოიდგინეს, ისე როგორ შეიძლებოდა გაცინა ამ ქალბატონს, რომ მძარცველი გაქცეულიყო.

მასალა მოამზადა მანანა მიქელაძემ

საკონტაქტო ტელეფონები:	
რექტორის მისაღები	22-51-07
ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი	22-35-01
საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური	22-32-91
საერთო განყოფილება (კანცელარია)	23-39-16; 22-59-44
სასწავლო პროცესის მართვისა და სტუდენტთა რეგისტრაციის სამსახური	22-78-99; 22-54-50
საგარეო ურთიერთობათა დეპარტამენტი	22-56-79
ადამიანური რესურსების მართვის სამსახური	22-36-19
საფინანსო სამსახური	91-24-95
სტუდენტური თვითმმართველობა	25-12-38
სამუზეუმო სამსახური	29-08-42
დაცვისა და უსაფრთხოების სამსახური	25-08-13; 25-36-18
ფაკულტეტების დეკანატები:	
ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი	29-08-07
ჰუმანიტარული ფაკულტეტი	22-21-08
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი	29-05-94
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი	30-45-36
იურიდიული ფაკულტეტი	22-37-10
მედიცინის ფაკულტეტი	94-34-54

რედაქტორი	ნინო კაკულია
ტექნიკური რედაქტორი	გივი შეყილაძე
სტილისტი, კორექტორი	მანანა ჯურხაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა	თამარ ქავჭავაძე

რედაქციის მისამართი:	გია მაჩაბელი, ზაზა ფირალიშვილი, ვახტანგ გურული, ნინო ჩიხლაძე, ნოდარ ხადური
მისამართი:	თემურ ნადარეიშვილი

მისამართი:	ილია ჭავჭავაძის გამზ.1
ტელეფონი:	22 10 34
ვებ-გვერდი:	www.tsu.ge
ელ-ფოსტა:	newspaper@tsu.ge